

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет маркетингу
Кафедра регіоналістики і туризму
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА « ЕКОНОМІКА МІСТА ТА
УБРАНІСТИКА»**

Спеціальність 051 «Економіка»

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Форма навчання: очна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

**на тему «Розроблення стратегічних засад відбудови міст України, постраждалих
від бойових дій»**

на прикладі Яворницької територіальної громади

(назва теми)

здобувача Іванющенко Гліба Германовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Науковий керівник: д.е.н., професор Оболенський О.Ю.

(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., проф. Данилишин Б.М. _____
(підпис)

Київ 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет маркетингу
Кафедра регіоналістики і туризму**

Рівень вищої освіти
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-професійна програма

перший (бакалаврський)
05 «Соціальні та поведінкові науки»
051 «Економіка»
«Економіка міста та урбаністика»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проєктної групи (гарант)
освітньо-професійної програми
О.В. Шевченко

(підпис) (ініціали, прізвище)

20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Б.М. Данилишин

(підпис) (ініціали, прізвище)

20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачеві вищої освіти **Іванющенка Гліба Германовича**
денної **форми навчання**

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: «Розроблення стратегічних засад відбудови міст України, постраждалих від бойових дій» (на прикладі Яворницької територіальної громади)

Тему затверджено наказом ректора Університету від від "14" січня 2025 р .№ 65-ст

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах: статей у наукових виданнях та журналах вітчизняних та зарубіжних науковців, статистична інформація міжнародних організацій, навчальні підручники та посібники; законодавчі та статистичні документи, матеріали конференцій, семінарів, присвячених розвитку міст та впровадженню "розумних" стратегій, що стосуються стратегічного розвитку міст України та Києва, електронні ресурси.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОЦЕСУ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЧНИХ ЗАСАД ВІДБУДОВИ МІСТ
Розділ 2	ОСОБЛИВОСТІ ВІДБУДОВИ МІСТ УКРАЇНИ, ПОСТРАЖДАВШИХ ВІД БОЙОВИХ ДІЙ, НА ПРИКЛАДІ ЯВОРНИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
Розділ 3	РОЗРОБЛЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЗАСАД ТА ПРІОРИТЕТІВ ВІДБУДОВИ ЯВОРНИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Об'єкт дослідження:	процес відбудови міст України, котрі зазнали руйнувань внаслідок військової агресії
Предмет дослідження:	стратегічні засади, принципи та підходи до планування, управління та реалізації процесу відбудови міст, з урахуванням сталого розвитку, безпекової складової, сучасних урбаністичних практик та потреб постраждалого населення.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	теоретико-методичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо післявоєнного відновлення (відбудови) міст України, постраждалих від бойових дій, на прикладі Яворницької територіальної громади

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	
	охарактеризувати та проаналізувати сутність, особливості та характеристика процесу відбудови
	виділити та обґрунтувати методологічні основи процесу повоєнної відбудови
	привести особливості відбудови міст, постраждалих від бойових дій
У розділі 2	
	надати загальну характеристику діяльності Яворницької територіальної громади Дніпропетровської області;
	деталізувати особливості розміщення громади відносно лінії фронту та віддаленості від зони бойових дій, оцінка їх впливу
	виявити перспективні напрями відбудови територіальної громади та провести оцінку витрат на реалізацію заходів
У розділі 3	
	виявити можливі напрями відновлення та відбудови адміністративних приміщень Яворницької територіальної громади
	визначити і конкретизувати пріоритети відбудови та відновлення громади
	оцінити обраний напрям відновлення, шляхи імплементації та провести розрахунок витрат

**Завдання підготував
науковий керівник**

д. е. н., професор Оболенський
О.Ю.

**Завдання одержав
здобувач**

(підпис)

«18» січня 2025 р.

(підпис)

Іванющенко Г.Г.

«__» _____ 2025 р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 72 сторінки, 16 таблиць, 17 рисунків, список використаних джерел з 41 найменування, додатки.

«Розроблення стратегічних засад відбудови міст України, постраждалих від бойових дій»

(назва кваліфікаційної бакалаврської роботи)

Об'єктом дослідження є процес відбудови міст України, котрі зазнали руйнувань внаслідок військової агресії.

Предметом дослідження є стратегічні засади, принципи та підходи до планування, управління та реалізації процесу відбудови міст, з урахуванням сталого розвитку, безпекової складової, сучасних урбаністичних практик та потреб постраждалого населення.

Мета кваліфікаційної бакалаврської полягає в теоретико –методичному обґрунтуванні та розробці і подальшому провадженні практичних рекомендацій щодо післявоєнного відновлення (відбудови) міст України, постраждавших від бойових дій, на прикладі Яворницької територіальної громади Синельниківського району Дніпропетровської області.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- Охарактеризувати та проаналізувати сутність, особливості та характеристика процесу відбудови;
- виділити та обґрунтувати методологічні основи процесу повоєнної відбудови;
- привести особливості відбудови міст, постраждалих від бойових дій
- надати загальну характеристику діяльності Яворницької територіальної громади Дніпропетровської області;
- деталізувати особливості розміщення громади відносно лінії фронту та віддаленості від зони бойових дій, оцінка їх впливу;

- виявити перспективні напрями відбудови територіальної громади та провести оцінку витрат на реалізацію заходів;
- виявити можливі напрями відновлення та відбудови адміністративних приміщень Яворницької територіальної громади;
- визначити і конкретизувати пріоритети відбудови та відновлення громади;
- оцінити обраний напрям відновлення, шляхи імплементації та провести розрахунок витрат.

Практична значущість полягає у можливості застосування отриманих результатів для вдосконалення відбудови адміністративних будівель громади у відносній наближеності до лінії фронту, в умовах економічної невизначеності. Запропоновані рекомендації щодо оптимізації процесу відбудови можуть бути корисними для подальшого планування бюджету громади та повоєнної стабілізації в тому числі.

У роботі використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів: метод аналізу та синтезу, систематизація, порівняльний аналіз, статистичні спостереження, математичні методи обробки інформації та аналізу.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2025.

Рік захисту роботи 2025.

Ключові слова: відбудова, відновлення, стратегія, урбанізація, містобудування, ГІС, повоєнне відновлення.

В і д г у к
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача факультету маркетингу
освітньо-професійної програми «Економіка міста та урбаністика»
Іванющенка Гліба Германовича
на тему: «Розроблення стратегічних засад відбудови міст України, постраждалих від бойових дій
на прикладі Яворницької територіальної громади»

1. Актуальність теми: актуальність теми КБР обумовлена повномасштабним вторгненням РФ на територію України та руйнацією міст, населених пунктів, соціальної та енергетичної їх інфраструктури.

2. Позитивні риси кваліфікаційної роботи: використання аналізу соціально-економічного стану Яворницької територіальної громади для обґрунтування напрямів відбудови та відновлення міст України

3. Наявність самостійних розробок автора: полягає в спробі виявити особливості відбудови міст, постраждалих від бойових дій

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: проведений теоретичний аналіз сутності, особливостей та характеристик процесу відбудови знайшов своє втілення у конкретизації пріоритетів відбудови та відновлення громади

5. Наявність недоліків: наведені міжнародні принципи та стандарти класифікації пошкоджень не стали основою для визначення пріоритетів відбудови та відновлення; несистемна робота над бакалаврським дослідженням, систематичне неврахування зауважень і пропозицій до КБР.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК:

Критерії оцінювання	Шкала, балів	Оцінка, балів
1. Логіко-структурний рівень	0 – 6 – 8 – 10	8
2. Науково-теоретичний рівень (розділ 1)	0 – 6 – 8 – 10	8
3. Аналітико-методичний рівень (розділ 2)	0 – 6 – 8 – 10	8
4. Конструктивний рівень (розділ 3)	0 – 6 – 8 – 10	6
5. Рівень наукової етики	0 – 6 – 8 – 10	6
6. Організаційний рівень	0 – 6 – 8 – 10	6
Загальна оцінка	0 – 60	42

Кваліфікаційна бакалаврська робота **Іванющенка Гліба Германовича** відповідає вимогам. Допускається до захисту перед екзаменаційною комісією.

Науковий керівник:
д. екон. н., проф.

(підпис)

Оболенський О.Ю.

“30” травня 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОЦЕСУ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЧНИХ ЗАСАД ВІДБУДОВИ МІСТ	7
1.1. Сутність, особливості та характеристика процесу відбудови	7
1.2. Методологічні основи процесу повоєнної відбудови	15
1.3. Особливості відбудови міст, постраждавших від бойових дій	20
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВІДБУДОВИ МІСТ УКРАЇНИ, ПОСТРАЖДАВШИХ ВІД БОЙОВИХ ДІЙ, НА ПРИКЛАДІ ЯВОРНИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	26
2.1 Загальна характеристика Яворницької територіальної громади Дніпропетровської області	26
2.2 Особливості розміщення громади відносно лінії фронту та віддаленості від зони бойових дій, оцінювання їх впливу	34
2.3 Перспективні напрями відбудови територіальної громади та оцінка витрат на реалізацію заходів	39
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБЛЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЗАСАД ТА ПРІОРИТЕТІВ ВІДБУДОВИ ЯВОРНИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	44
3.1 Визначення пріоритетів відбудови та відновлення громади	44
3.2 Оцінка обраного напрямку відновлення	49
3.3 Шляхи імплементації та розрахунок витрат	53
ВИСНОВКИ.....	57
Список використаних джерел	59
ДОДАТКИ	64

ВСТУП

Актуальність теми зумовлена наслідками військової агресії, котра з 2013 року відобразилась на територіальній цілісності країни, зокрема на анексованих територія Донецької, Луганської областей та АР Крим, дії військового стану, введеного в лютому 2022 року та повномасштабним вторгненням, котре несе не лише загрозу для населення та конституційних прав і засад, а з руйнівні наслідки для міст, населених пунктів, соціальних закладів, осель та помешкань. Так, питання відбудови набуває негайного характеру, адже попри подовження військового стану відновлення інфраструктури, освітніх закладів та помешкань українців є необхідною умовою життя зокрема для всіх тих осіб, котрі залишаються на території держави, проявляючи мужність та водночас роблячи вагомий внесок в економіку, демографічну складову та супротив. Нормальне функціонування соціальної сфери неможливе без швидкого відновлення закладів освіти, медицини, інфраструктурних одиниць та цілісності взагалі, а відбудова міст, особливо наближених до лінії фронту, котрі постійно піддаються руйнівним діям країни-агресора є надзвичайно актуальним. Так, аналіз процесу ефективного розроблення стратегічних засад відбудови міст на прикладі Яворницької територіальної громади, котра, в свою чергу має статус прифронтового міста з активною економічною діяльністю та бере участь в аграрному виробництві і водночас надає прихисток внутрішньо переміщеним особам є надзвичайно затребуваною та актуальною темою кваліфікаційної бакалаврської роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження з цієї тематики висвітлюють праці, присвячені напрямам відбудови економіки, архітектурних надбань та цілісності геополітичного характеру, це праці таких вчених О. Сич, І. Пасінович [4], Г. Вішлінський, М. Репко [8, 9], Б. Данилишин [3], В. Куліш, В. Осецький, Є. Котов, О. Булана, С. Дяченко [9], М. Волосюк, О. Охріменко, Р. Попов [5], звертаючись же до авторів поза межами України – це і Дж. Недік, Г. Хоспес, Е. Хайман, С. Веттер [11] та інші науковці, архітектори

та аналітики, які будуть приводитись в моїй КБР. Проте, дане питання є недостатньо дослідженим, а більшість прикладів відновлення є або істотно застарілими (1960-х років) або ґрунтуються на принципах повоєнного відновлення, а не відновлення під час дії воєнного стану, тобто, під атаками. Особливості впровадження заходів щодо відбудови саме в контексті останніх подій на території України, а це часовий проміжок із 2022 року і понині, потребує уваги, подальшого аналізу та дослідження. Саме цій проблематиці присвячено КБР.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає в теоретико – методичному обґрунтуванні та розробці і подальшому провадженні практичних рекомендацій щодо післявоєнного відновлення (відбудови) міст України, постраждавших від бойових дій, на прикладі Яворницької територіальної громади Синельниківського району Дніпропетровської області.

Мета розкривається переліком завдань, які необхідно вирішити у КБР для її досягнення:

- Охарактеризувати та проаналізувати сутність, особливості та характеристика процесу відбудови;
- виділити та обґрунтувати методологічні основи процесу повоєнної відбудови;
- привести особливості відбудови міст, постраждалих від бойових дій
- надати загальну характеристику діяльності Яворницької територіальної громади Дніпропетровської області;
- деталізувати особливості розміщення громади відносно лінії фронту та віддаленості від зони бойових дій, оцінка їх впливу;
- виявити перспективні напрями відбудови територіальної громади та провести оцінку витрат на реалізацію заходів;
- виявити можливі напрями відновлення та відбудови адміністративних приміщень Яворницької територіальної громади;

- визначити і конкретизувати пріоритети відбудови та відновлення громади;
- оцінити обраний напрям відновлення, шляхи імплементації та провести розрахунок витрат.

Об’єктом дослідження є процес відбудови міст України, котрі зазнали руйнувань внаслідок військової агресії.

Предметом дослідження стратегічні засади, принципи та підходи до планування, управління та реалізації процесу відбудови міст, з урахуванням сталого розвитку, безпекової складової, сучасних урбаністичних практик та потреб постраждалого населення.

У процесі дослідження використано комплекс методів, що дозволяють всебічно проаналізувати вплив механізму повоєнного відновлення та самого процесу. Застосовано методи теоретичного узагальнення та аналізу наукових джерел для виявлення ключових тенденцій використання методів відбудови та відновлення.

Метод порівняльного аналізу критичних точок зору допоміг оцінити різні наукові підходи до даного питання. Метод статистичного і економічного аналізу та метод аналізу показників витрат громади і якості життя людей Яворницького застосовано для узагальнення результативності ряду рішень голови громади і ефективності використання фінансування, котре відводиться під облаштування укріплень та відбудову після атак ворога. Метод спостереження використано при аналізі демографічної ситуації.

Інформаційною базою дослідження є нормативно правові акти України, що регулюють питання містобудування, відбудови, гуманітарної політики, безпеки та місцевого самоврядування (Конституція України, закони «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про правовий режим воєнного стану», «Про місцеве самоврядування в Україні», державні будівельні норми тощо), Національний план відновлення України, Державна стратегія регіонального розвитку; стратегії відновлення окремих постраждалих громад (наприклад, Бородянської, Ізюмської); документи міжнародних партнерів (ЄС, Світового

банку, USAID, UNDP) щодо післявоєнного відновлення, звіт голови Яворницької територіальної громади.

Теоретична значущість дослідження полягає у розширенні наукового уявлення про використання методів ефективної відбудови та відновлення міст на прикладі світового досвіду, проте, доповнена специфікою, притаманною саме для України – тобто відбудовою під час дії воєнного стану.

Робота узагальнює наукові підходи та формує теоретичну базу для подальших досліджень і надання практичних рекомендацій Яворницькій територіальній громаді.

Практична значущість полягає у можливості застосування отриманих результатів для вдосконалення відбудови адміністративних будівель громади у відносній близькості до лінії фронту, в умовах економічної невизначеності. Запропоновані рекомендації щодо оптимізації процесу відбудови можуть бути корисними для подальшого планування бюджету громади та повоєнної стабілізації в тому числі.

Специфіка джерельної бази: наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, а саме О. Сич, І. Пасінович [4], Г. Вішлінський, М. Репко [8, 9], Б. Данилишин [3], В. Куліш, В. Осецький, Є. Котов, О. Булана, С. Дяченко [9], М. Волосюк, О. Охріменко, Р. Попов [5], звертаючись же до авторів поза межами України – це і Дж. Недік, Г. Хоспес, Е. Хайман, С. Веттер [11] та інші науковці, архітектори та аналітики, які будуть приводитись в моїй КБР, також звіти голови громади, статистичні дані, офіційні сайти Яворницької територіальної громади та фінансові звітності щодо коштів, витрачених в процесі побудови укріплень та місць для укриття.

Структура роботи: кваліфікаційна бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОЦЕСУ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЧНИХ ЗАСАД ВІДБУДОВИ МІСТ

1.1. Сутність, особливості та характеристика процесу відбудови

Світові процеси та політичні події нерідко несуть в собі деструктивний характер, а трансформаційні кроки та рішення влади все частіше заходять в зони конфлікту інтересів різних країн. Так, посягання на територіальну цілісність України спостерігається фактично із доби Гетьманства, епохи Петра Скоропадського, а це 1900 роки, а дещо раніше – в 1553 році історія згадує про Дмитра Вишневецького та оборону Запорізької Січі, котра тоді носила назву «Острів Байди» і знаходилась в теперішніх межах Дніпропетровської та Запорізької областей [10].

З історичної та політичної точок зору втручання в географічні кордони країн має на меті присвоєння ресурсів, захоплення ресурсів держави та зміну устрою і влади, гілок правління. Класично, анексія, окупація та воєнні дії, направлені на країни з розвиненою чи перспективною економікою, на регіони зі сприятливими географічними та кліматичними умовами, на місцевість з великою кількістю природних ресурсів, корисних копалин чи в конкретному випадку України – на території із великою кількістю корисних копалин, розвиненою гірничо-видобувною промисловістю (регіон Донбасу, Луганська та Донецька області) та області, де вирощується велика кількість зернових на експорт.

Так, з початку анексії Криму та загарбання частини території Донбасу (2013 рік) ідея привласнення шляхом збройного конфлікту ширилась і досягла свого апогею в лютому 2022 року, коли Незалежності, територіальній цілісності та миру і добробуту населення відкрито стала погрожувати країна-агресор.

Повномасштабне вторгнення несе в собі не лише процес захоплення територій та зміни режиму влади, апарату прийняття рішень, водночас це і географічні, соціо-культурні та національні зрушення, що завжди супроводжуються опором та руйнаціями. Руйнації охоплюють великі міста,

територіальні центри, села та селища, територіальні громади та житло громадян України, що в свою чергу потребує відбудови та відновлення.

Для кращого розуміння процесу відновлення та відбудови доречним буде аналіз причин пошкоджень та уражень, їх коротка характеристика, таблиця 1.1, котра подана нижче.

Таблиця 1.1

Вибрані типи пошкоджень та ураження міст, адміністративних одиниць

Назва	Короткий опис	Притаманні риси
Пошкодження, пов'язані з природними чинниками		
Руйнування через торнадо та урагани	Характерні країнам Америки, Карибському регіону та Індії, Балі та Шрі-Ланці, тобто регіонам із безпосередньою близькістю до океанів	Сезонність, передбачуваність та прогнозованість. Дані типи ураження міст та регіонів є недовготривалими (від доби до пари тижнів). Відновлення та відбудова є відносно простими, адже в регіонах переважає легке каркасне будівництво.
Пошкодження через сходження снігу та лавин	Притаманні Непалу, деяким регіонам Кавказу і Закавказзя, країнам Північної Америки, відмічались також на Алясці	Руйнації є істотними, міста та населені пункти після ураження важ відбудовувати, нерідко реконструкція та рятувальні роботи неможливі. Руйнації є критичними. Регіони перестають бути придатними до життя.
Вибухи та активні фази вулканів чи гейзерів	Класичним регіоном активних гейзерів чи вулканів є Гаваї та Канари (діючі вулкани) – острова в тропічному кліматичному поясі	Відновлення після виверження гейзерів чи вулканів неможливе, адже граничні температури сягають 900 та навіть 1000 градусів за Цельсієм. Регіони після не є придатними для життя.
Землетруси	Країни Індії, Шрі-Ланка, Китай, Індія, Непал	Відновлення потребує робіт з укріплення та відбудови, що передбачають короткострокові терміни виконання. Відбудова є відносно швидкою та легкою.
Пошкодження, пов'язані з військовою агресією		
Авіаційні бомби	Ураження міст істотне, найпоширеніші тип атак, пов'язаних з воєнною агресією	В переважній більшості відновлення неможливе через масштаби руйнації
Ракетні ураження		Відбудова та відновлення неможливі, руйнації непоборимого характеру
Касетні обстріли	Часткове руйнування будівель	Відновлення можливе та широко застосовується
Атаки шахедів	Найпоширеніше явище	
Інші типи пошкоджень		
Побутова та виробнича недбалість	Недостовірні розрахунки при проектуванні та будівництві, невідповідне поводження з займистими речовинами і газом	Досить розповсюджені типи ураження, що характерні для країн з низьким рівнем життя, для країн Близького Сходу чи країн «третього світу» тощо.

Джерело: доповнено і узагальнено автором на основі [7-9].

Спираючись на дані таблиці 1.1 можна зробити висновок, що всі види і типи уражень різняться міжсобою, проте, переважна більшість катастроф і деструктивних явищ природного характеру не є притаманними для України і навпаки, пошкодження пов'язані з військовою агресією є найрозповсюдженішим типом руйнації саме для нашої країни.

Отже, в подальшому загострення уваги необхідне конкретизовано на повоєнному відновленні міст, чому і присвячена кваліфікаційна бакалаврська робота. В період із моменту набуття Україною статусу незалежної держави, військових дій та активних і відкритих збройних конфліктів не спостерігалось. Останні воєнні події, котрі територіально чи географічно відображались на нашій країні були датовані Другою Світовою, тобто 1939 – 1945 роками, а досвід повоєнного відновлення після, - навряд чи може бути релевантним, як і сценарії відбудови міст, а тому є цілий ряд причин, а саме: зміна типу та масштабів побудови міст і густоти населених пунктів на території країни; зміна типу і виду архітектурних рішень, прогрес та розвиток індустрії будівництва, зміна пріоритетів побудови та архітектурних стилів.

Головною ідеєю використання досвіду повоєнного відновлення є дослідження процесу реконструкції і відновлення міст, де використовувались матеріали будівництва, архітектурні устрої та внутрішня індустріалізація, котрі є притаманними в окремих рисах і містах України, а досвід може бути оціненим виключно як позитивний.

Другим, не менш важливим критерієм використання досвіду відбудови міст і територіальних громад є саме характер ураження (таблиця 1.1, вище) тобто, до уваги необхідно брати сценарії ураження і відновлення в наслідок військових дій, що, в свою чергу звужує коло міст і використання досвіду.

Деякі міста, що були уражені під час збройних конфліктів і відбудовані після закінчення військових дій приведені в таблиці 1.2, яка подана нижче.

Таблиця 1.2

Вибрані міста, досвід повоєнної відбудови яких є ролеваним для України

Країна	Місто	Деталізація процесу відбудови
Фінляндія	Гельсінки	Місто фактично не було зруйнованим чи пошкодженим, проте, після Другої Світової потребувало істотних перебудови та масштабування, через внутрішні міграції. В місці необхідно було створити умови для проживання і працевлаштування великої кількості біженців та переміщених осіб. Для України приклад Гельсінки може бути використаний в Києві, Броварах, Кривому Розі, Вінниці. В державному масштабі уражень – ці міста не є істотно зруйнованими, проте, в них проживає, навчається, працює та отримує прихисток більше 3-х мільйонів внутрішньо переміщених осіб.
Польща	Варшава	В період Другої Світової була повністю знищена авіаційними бомбами та зруйнована наземними масштабами військового призначення, танками, деякі райони (Влохи, Бемово) були зрівняні з землею, будівель та житла, укриттів чи місць, де можна було попити води і отримати прихисток не існувало. Варшава після війни відбудовувалась по суті наново. В Україні досвід відбудови Варшави може бути застосованим в деяких містах Донеччини, таких як Часів Яр та інші.
Ліван	Бейрут	Досвід відновлення якої після громадянської війни 1975 – 1990 років визнано негативним; водночас він є цікавим з огляду на те, що відбудова міста здійснювалася як проєкт державно-приватного партнерства (для Харкова чи Києва це може служити уроком, яких методів взаємодії варто уникати).
Боснія та Герцоговина	Сараєво	Столиця Боснії та Герцеговини, яка протягом 3,5 років знаходилась в облозі та була сильно зруйнована внаслідок війни 1992 - 1995 років; підтримка відновлення цього міста відбувалася з залученням великої кількості донорів та міжнародних організацій, що дало змогу доволі швидко його відбудувати.
Німеччина	Дрезден	Велике місто, яке після війни знаходилося під впливом СРСР та обрало програму відбудови «з чистого аркуша», не приділяючи належної уваги збереженню історичної спадщини. Для України прикладом відновлення Дрездена без збереження архітектурних особливостей і самого стилю міста може бути будь-який населений пункт деокупованої Донецької чи Луганської областей, адже логічним та послідовним буде віддалення від стилю та деяких архітектурних рішень (бюсти і пам'ятники російських політиків чи діячів) для наших територій із урахуванням максимального віддалення від спільних з країною-агресором рис. Процес декомунізації на території України розпочався із 1991 року, проте, лише з 2022 року ми дійсно зрозуміли необхідність розвитку і підтримки саме української культурної спадщини та історії, без росії та СРСР.

Джерело: узагальнено і доповнено автором на основі [11, с. 6].

Рис. 1 – Варшава під час Другої Світової війни

Джерело: [12].

Спираючись на факти, приведені в таблиці 1.2 та рис. 1 можна стверджувати що фактично, використовуючи надбання техніки, маючи інвестиції та архітектурні рішення, достатню кількість досвічених і кваліфікованих кадрів можна відбудувати та відреставрувати міста та населені пункти, навіть повністю зруйновані. Так, сьогодні Варшава є одним із найбільш сучасних та прогресивних міст Східної Європи, з діючими масштабними транспортними сполученнями, аеропортами, розвиненою інфраструктурою і водночас збереженим історичним та культурним центром, що має назву «Старе місто» або старе місто, що я більше прийнятним для аудіо-візуального сприйняття українців.

Варто зауважити що після Другої Світової війни Німеччина почала виплачувати репарації та приймати фінансово-матеріальну (забезпечення виробництва і постачання матеріалів для відновлення та відбудови) участь не відразу. Судові слухання тягнулись декілька років, в той час як Варшава почала відбудову через 6 місяців після капітуляції Берліну.

Тобто, світовий досвід має сценарії відбудови власними силами міст та селищ, одним із яких, власне кажучи, і є столиця Польщі.

Рис. 2 – Польща, відбудована після Другої Світової війни Варшава, 2025 рік
Джерело: [12].

«...Після закінчення Другої Світової переважна кількість міст Європи підписали план відновлення та реконструкції, що має свесвітньо відому назву «План Маршала» - план було започатковано державним секретарем США, генералом Джорджем Маршаллом у червні 1947 року. Практична реалізація Плану Маршалла розпочалась 4 квітня 1948 року з ухваленням Конгресом США Закону «Про економічне співробітництво», який передбачав чотирирічну програму економічної допомоги Європі у досягненні нею реальної незалежності та забезпечення інтеграції і кооперації європейських країн для вирішення спільних проблем. Планом передбачалося зосередитись на виконанні таких основних завдань: модернізація інфраструктури; збільшення обсягів виробництва (зокрема, у ключових галузях – металургії та енергетиці); забезпечення більш рівномірного географічного розподілу важкої промисловості, сконцентрованої раніше у зоні Рура; раціоналізація виробництва у сільському господарстві; раціоналізація виробництва у легкій промисловості; грошова та фінансова стабілізація в Європі.

Основний підхід, який було закладено у підготовку цього плану, полягав у тому, що США надаватимуть фінансову допомогу країнам Європи в основному на безоплатній основі та у незначній частині за рахунок пільгових позик для реалізації планів відновлення їх економік. Такі плани мають бути складені самостійно кожною з країн – реципієнтів допомоги» [11, с. 9-12].

В 2025 році в Україні військовий стан продовжують кожні 90 днів, отже відновлення та відбудова в повному обсязі поки що не відбувається, після комбінованих атак ворога переважна кількість робіт, котрі виконуються це пошукові, деблокування людей, рятувальні і перманентне відновлення житла та інфраструктури, доріг та залізничного полотна. До плану відновлення та реконструкції населених пунктів з інфраструктурою та житлом необхідно підготуватись, маючи дієві плани, програми інвестування та покрокові інструкції щодо процесу відбудови.

Аналізуючи велику кількість думок та поглядів на процес відновлення, зокрема беручи до уваги праці О. Сича, І. Пасіновича [4], Г. Вішлінського, М. Репко [8, 9], Б. Данилишина [3], В. Куліша можна дійти висновку що *процес відбудови (саме в контексті повоєнного відновлення) – централізований курс дій та заходів, направлених на відновлення частково зруйнованих або на зведення нових (у випадку повної руйнації) будівель, автошляхів, залізничних колій та інших адміністративних чи приватних установ з метою їх подальшої експлуатації*. Процес повоєнного відновлення включає: аналіз руйнувань, оцінку безпечності робіт та проведення розмінування (за необхідності), обстеження, розрахунку прогнозованих витрат, розробку плану реконструкції та затвердження бюджету, строків і переліку робіт.

Всі процеси відновлення та відбудови умовно можна розділити на відновлення за кошти виплачених репарацій, відновлення за кошти державного чи місцевих бюджетів та відновлення власними силами [7, 11]. Так, два останніх варіанти є єдиним діючим механізмом відбудови на території України починаючи із анексії Криму та окупації Донбасу і понині. Станом на 2025 рік, травень – росія не визнає вторгнення та відмовляється підтверджувати факт руйнації міст,

адміністративних будівель, будинків та інфраструктури на території нашої держави.

Таблиця 1.3

Сутність, особливості та характеристика процесу відбудови

Сутність складових процесу відбудови	Характеристика	Особливості
Планування відбудови і реставрації	Спирається на глибинну аналітичну роботу, пов'язану з оцінками витрат на відбудову, узгодження з архітектором району та міста зовнішнього вигляду та стилістики.	Для сьогодення України відбудова та реставрація під великим питанням, адже воєнний стан подовжують та під програму відбудови підпадають лише уражені та пошкоджені житлові будинки, лікарні, школи та критична інфраструктура.
Оцінка раціональності реставрації чи відновлення	Державний бюджет та дотації та відновлення контролюються, якщо опиратись на м.Київ, рішення щодо виділення коштів та відбудову приймаються голмуванням міськради та оголошенням тендеру, проте, більша половина будівель не підпадають під реставрацію чи відновлення, якщо вони не є критично необхідними. Для селищних рад (про що мова і піде далі в КБР) рішення приймаються децентралізовано, специфіку приведено в Розділі 2. Так, не останнім за ієрархією важливості є сам районний центр чи місто, про яке йде мова при оцінці раціональності відбудови, для прикладу – в столиці на один район припадає декілька закладів дошкільної освіти, шкільної, велика кількість вищих навчальних закладів, лікарень чи пунктів невідкладної допомоги, тобто є альтернатива. На периферії ж, ситуація кардинально відрізняється: при ураженні чи руйнуванні, за відсутності альтернатив відновлення та відбудова відбувається завжди.	
Оцінка раціональності нової забудови	Нова забудова так само має узгоджуватись із архітектором міста та рішення щодо зведення нових будівель приймається при оцінці пошкодження, котре становить (руйнування) більше 40%) або ж експерта комісія визнає пошкодження такими, що подальше перебування та утримання загрожує життю та здоров'ю людей, котрі там перебуватимуть	В Україні більша частина пошкоджених будівель та реставрується, а планується відбудова після кінця дії воєнного стану, проте, єдиної системи прийняття рішень тут немає, Харків, Суми – не відбудовують, через наближеність до лінії фронту. Основні інвестиції міські голови витрачають на ремонт кровлі та вікон в житлових будинках, укріплення та укриття, в інших містах ситуація інша.

Джерело: узагальнено автором на основі [2, 4,5, 7,11].

Варто звернути увагу що в світі існує досить невелика кількість планів відновлення міст, котрі почали реалізовуватись ще до припинення війни чи дії воєнного стану, так, спираючись на план Маршала можна виокремити лише один приклад відбудови – це Мюнхен, Німеччина. Ось деякі факти ... «Мюнхен почав готуватися до відновлення задовго до закінчення війни. Вже у 1944 році місцевій владі стало зрозуміло, що місто не може запобігти серйозних бомбардувань та буде зруйнованим, тому більшість експонатів міських музеїв почали таємно перевозитися в інші місця. Крім того, щоб забезпечити відновлення цього знакового для Німеччини міста із збереженням його архітектурного вигляду, міська влада пішла на незвичний крок – *ще під час війни стала фотографувати будівлі міста та зони громадського простору*. Ці фотографії використовувалися для відновлення міста та реставрації його будівель протягом 70 років після падіння останніх бомб...» із джерела [13, с. 14-19].

Даний досвід може бути релевантним для сценаріїв відбудови Харкова, Запоріжжя (центральної частини міста), а також для істотно уражених та наближених до ворога для Сум.

1.2. Методологічні основи процесу повоєнної відбудови

Важливою умовою та просто запорукою успіху є адекватна оцінка віддаленості населеного пункту від лінії фронту, аналіз динаміки подій на фронті та прогноз пошкоджень (чи їх відсутності) для конкретного населеного пункту. Якщо мова йде про перманентні точкові ураження в Західній Україні, м. Львів чи м. Тернопіль, то відбудова, реставрація починаються фактичного відразу після роботи з розбору завалів, рятувальних операцій та оцінки надзвичайників. Коли аналіз доцільності реставрації чи відновлення або зведення нових будівель має безпосереднє відношення до наближеності збройних сутичок, зони активних бойових дій, досяжності обстрілів касетними боєприпасами – мова йтиме про евакуацію людей, тварин та зведення укриття в першу чергу. Так, на території нашої країни в Донецькій, Дніпропетровській та Запорізькій областях є сама

дрібних сіл, селищ та міст, котрі зруйновані та не відновлені через активну фазу супротиву в лічених кілометрах, водночас такі відомі на весь світ міста-супутники Києва як м. Ірпінь та м. Буча вже повністю відновлені та реконструйовані, про даний досвід мова піде далі. Методологічні основи повоєнної відбудови міст для України мають охоплювати принципи, підходи, інструменти та етапи (зараз ми знаходимось на першому етапі – етапі дії воєнного стану), що дозволяють здійснювати цілісний, системний і сталий процес реконструкції територій після збройних конфліктів. Базуватись це має на основі досвіду попередніх відбудов, сучасних міжнародних норм та локального контексту. Нижче подано ключові складові методологічних основ, таблиця 1.4.

Таблиця 1.4

Базові принципи повоєнної відбудови в контексті збройної агресії російської федерації на території України

Назва принципу	Деталізація, вибрані приклади застосування
Принцип «Build Back Better» або «Відбудова кращого» вище згадувалась фотофіксація історичних надбань та будівель в м.Мюнхен, Німеччина. Після війни там використовувався саме цей принцип	Передбачає не просто повернення до довоєнного стану, а створення більш стійкої, безпечної та інклюзивної інфраструктури. Тут під «кращим» розуміємо не лише історичну спадщину, а й відбудову з точки зору оптимізації. Знову ж таки, до прикладу м. Мюнхен, - після Другої Світової собори міста відреставрували з урахуванням притоку людей (туристів) та істотно розширили сходи Головної башти Мюнхенського собору, що істотно покращило проходимість та збільшило кількість відвідувачів на годину та в рік, відповідно.
Інклюзивність та участь громад в процесі та прийнятті конкретних рішень	Місцеві органи влади, сомооборони, активісти, головний архітектор міста, переміщені особи, жінки (що з візочками та малими дітьми щодня відвідують аптеки, прямують до укриттів тощо), молодь мають бути залучені до планування та прийняття рішень.
Комплексність і міжсекторальність	Відбудова має охоплювати житло, транспорт, соціальні послуги, економіку, навколишнє середовище та заклади медицини і освіти.
Контекстуальність	Реконструкція має враховувати специфіку регіону: культурну спадщину, етнічну структуру, екологічні ризики тощо.
Права людини та гуманітарні принципи	Важливо дотримуватись гуманітарного права та забезпечувати недискримінаційний доступ до житла, послуг, контролювати корупційну складову, проводити тендера на закупівлю необхідного.

Джерело: розроблено автором власноручно.

Варто відмітити «болючий» та неприємний факт того, що в перші місяці та приблизно перший рік війни моторошні кадри Ірпеня, Бучі та Гостомелю облетіли весь світ, Україна прийняла величезну кількість делегацій, послів, преси та журналістів, проблеми повного руйнування цих міст набули широкого розголосу.

Результат – на фото нижче.

Рис. 3 – м. Буча, Україна. Березень 2022 року

Джерело: [18].

Саме завдяки розголосу та увазі фактично за 10 місяців після деокупації місто відновили, рис. 4.

Рис. 4 – процес відбудови м. Буча, листопад 2022 року.

Джерело: [18].

Опираючись на праці та аналітичні документи, присвячені відновленню України і стабілізації [1, 6, 7] варто звернути увагу на те, що майже скрізь мова

йде саме про, реконструкцію та відбудову в період після закінчення війни, збройного конфлікту та повернення анексованих територій, проте, в 2025 році ми фактично перебуваємо в стані відновлення та реконструкції під час активної фази війни. Тобто, руйнації та ураження не припиняються, якщо ж мова йде про стратегічні об'єкти - масовані атаки та ракетні удари продовжуються та деякі об'єкти відновлюються та відбудовуються друге і навіть втретє. Це, власне кажучи, і є однією з особливостей процесу відбудови сьогодні.

Таблиця 1.5

Основні етапи відбудови України під час подовження дії воєнного стану

Оцінка збитків і потреб (Damage and Needs Assessment, DNA / PDNA)	
Аналіз фізичних руйнувань, збитків та втрат, економічних та соціальних наслідків від ураження чи впливу одного або іншого	Після проведеного аналізу та оцінки необхідно зробити висновки щодо прийняття раціонального рішення: відбудова, реставрація, зведення нових будівель тощо
Використовуються стандартизовані підходи ООН, Світового банку та досвіду ЄС, розрахунок збитків та сценарії відбудови	Прорахувати декілька (3, позитивний, негативний та реальний) сценарії та оцінити імовірність їх настання, зробити висновки
Формування стратегічного бачення з урахуванням курсу України до ЄС (стандартизація)	
Розробка генерального плану майбутнього міста чи району: якісне планування, врахування цілей сталого розвитку, зеленого курсу ЄС тощо	Відбудова чи реконструкція за використання кращого досвіду ЄС та розвинених країн, використання енергозберігаючих методів та принципів
Розробка планів відновлення	
Включає просторове планування, соціально-економічні програми, інституційні зміни	Затвердження планів, їх узгодження та створення макетів, візуалізація, інсталяція
Мобілізація ресурсів	
Визначення джерел фінансування (державні, міжнародні, приватний сектор)	Кошториси витрат та їх затвердження у інвестора
Підготовка нормативної та інституційної бази	
Організація процесу відновлення, реконструкції та відбудови згідно врахування загроз	
Розробка протоколів безпеки	План дій в разі загрози, забезпечення укриттям та всім необхідним в ньому
Аналіз та контроль за їх дотриманням	Аналіз дотримання протоколів безпеки
Реалізація затверджених програм програм	
Управління проектами, контроль якості, моніторинг і коригування	Оцінка запланованого і фактично, співставлення
Аналіз дотримання плану та регламенту робіт	Часові рамки та відстеження їх дотримання
Моніторинг, оцінка та адаптація	
Безперервне вдосконалення процесів на основі зворотного зв'язку і змін перебігу воєнного стану (подовження чи скасування, характеристика природи атак ворога тощо)	Реальне відслідковування динаміки перебігу війни та оцінка раціональності відновлення є необхідним аспектом збереження коштів, життя та прийняття адекватних рішень

Джерело: узагальнено і доповнено автором на основі [2, 6, 13].

Дані таблиці 1.5 свідчать про те, що повоєнне відновлення та відбудова і реконструкція міст під час дії воєнного стану це два різних за своєю специфікою процеси та механізми, проте, дотримуючись протоколів безпеки та плану дій в разі загрози – відбудова та відновлення можливі, одним із прикладів знов приведемо м. Бучу, зображення нижче.

Рис. 5 – Обрані проекти відновлення м. Буча, Київської області (2022 – 2023 роки)

Джерело: [20].

Спираючись на досвід міст, котрі перебували під окупацією та були майже знищені, можна констатувати факт здатності до відновлення навіть під час постійних атак, рис. 5, більш детально варто розглянути в даному випадку запропоновану та розроблену матрицю прийняття рішень для відновлення міст України, постраждалих від бойових дій.

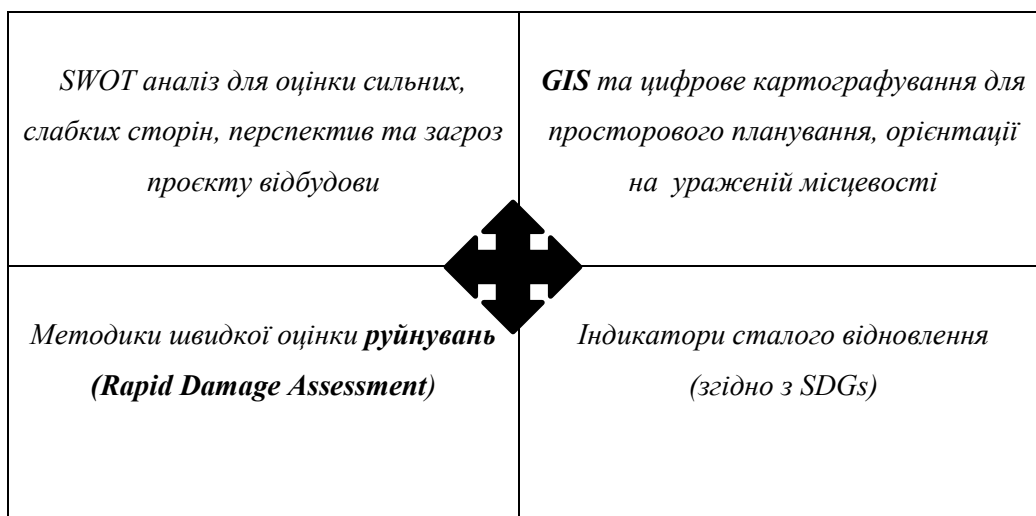

Рис. 6 – Матриця прийняття рішень для проектів відновлення

Джерело: розробка автора.

1.3. Особливості відбудови міст, постраждавших від бойових дій

Проаналізувавши велику кількість праць щодо воєнного відновлення в період після Першої та Другої світових воєн [1,4,5,8, 10-22, 25,27], доповнивши це певним релевантним досвідом саме для України, необхідним *буде виокремлення особливостей відбудови міст, постраждавших від російської агресії* в період дії військового стану.

Другим, не менш важливим етапом вирішення завдань КБР є *узагальнення особливостей відбудови міст, постраждавших від бойових дій за використання запропонованої (Рис. 6, вище) матриці*.

І третім, заключним етапом *буде класифікація руйнувань* [23] та принципи прийняття рішень відносно їх масштабів, почнемо ж сотаннього.

Своєчасна та наочна класифікація зруйнованих будинків, приміщень, будівель різного призначення (заклади харчування, масс-маркети тощо) в населених пунктах України є необхідним та невід’ємним етапом дослідження, що передуює виявленню доцільного варіанту відновлення, відбудови або ж зведення нового на місці ураженого, пошкоджено чи зруйнованого повністю.

«Пошкоджена забудова сьогодні класифікується за характерними ознаками, такими як функціональне призначення, історико-культурна цінність, період будівництва, технологія зведення та характер пошкодження. Класифікація руйнування будівель в Україні регулюється низкою нормативно-правових актів та будівельних норм. Вони встановлюють критерії, за якими оцінюється технічний стан конструкцій, ступінь їх руйнування, а також заходи щодо обстеження, ремонту або демонтажу чи повного зносу» [23].

Ось основні *внутрішні* документи, які регламентують класифікацію руйнувань [узагальнено на основі 23, 24]:

- ДБН В.1.2-14:2018 «Загальні принципи забезпечення надійності та конструктивної безпеки будівель і споруд» України. Стандарт визначає базові та ключові поняття, в тому числі щодо пограничних станів будівлі (пошкодження, ураженість повна або часткова, неспроможність,

непридатність до експлуатації, руйнування повне тощо). Окреслює поняття нормального, аварійного та передаварійного стану будівель.

- ДСТУ-Н Б В.1.2-18:2016 «Настанова з оцінювання технічного стану будівельних конструкцій» України. Встановлює методику оцінювання пошкоджень, дефектів і ступеня руйнування. Вводить класифікацію технічного стану будівель на: справний; працездатний; обмежено працездатний, аварійний.
- ДСТУ-Н Б В.3.2-3:2012 «Настанова з обстеження та оцінювання технічного стану будівель і споруд» України. Описує та регламентує проведення обстежень після аварій або руйнувань, тобто в нашому випадку після влучань, деокупації чи після масованих атак, обстрілів. Алгоритм визначення залишкової несучої здатності конструкцій, балок та рамп і самої будівлі.
- ДСТУ Б В.2.6-193:2014 – конструкції будинків і споруд. Методи визначення тріщиностійкості, зносостійкості та інших характеристик. Б.2.6-193 характерний для періоду відновлення та відбудови, особливо актуальний в зонах відбудови, відносно чи прямо наближених до лінії фронту (дає методичні рекомендації щодо визначення пошкоджень та уражень, котрі передують руйнуванню, таких як тріщини, корозія арматури тощо, дах що може зсуватись від вібрацій тощо).

Дані стандарти розроблені та сертифіковані саме для України, вони є першочерговими нормативами, коли мова йде про відновлення, відбудову чи зведення нових споруд, будинків та закладів масового або ж соціального призначення, проте, з початку повномасштабного вторгнення до країни надходила (наразі в меншій кількості) допомога, яка в тому числі, була розподілена на відновлення та відбудову міст та населених пунктів, отже доречним буде розглянути і інші класифікації пошкоджень, таблиця нижче.

Відразу варто звернути увагу на те, що кожна будівля чи будинок, забудова соціального призначення може бути проаналізована та кваліфіковані ураження згідно джерела відновлення (інвестування відбудови), тому єдиного алгоритму

немає, кожна ситуація має розглядатись за протоколом індивідуального порядку, тобто визнати системи класифікації Українські чи іноземні, - фактично неможливо наперед.

Таблиця 1.6

Міжнародні принципи та стандарти класифікації пошкоджень

ISO – стандарти (світові)	
ISO 13822:2010	<i>Bases for design of structures — Assessment of existing structures</i> регламентує оцінювання технічного стану будівель і конструкцій.
SO 2394:2015	<i>General principles on reliability for structures</i> визначає загальні принципи надійності конструкцій.
Eurocodes (Єврокоди)	
EN 1990 (Eurocode 0)	Базовий код оцінки зовнішнього вигляду і стану
EN 1991-1 to EN 1999-1	Окремі коди для навантажень, матеріалів, сейсмостійкості, тощо
EN 1998 (Eurocode 8)	<i>Design of structures for earthquake resistance</i> , який містить методики оцінки пошкоджень після землетрусів.
FEMA (США)	
FEMA 356	<i>Prestandard and Commentary for the Seismic Rehabilitation of Buildings</i> Попередній стандарт та коментар до сейсмічної реабілітації будівель
ATC-40	<i>Seismic Evaluation and Retrofit of Concrete Buildings</i> містить докладну класифікацію пошкоджень, шкали та процедури оцінки.
UNESCO / ICOMOS / World Heritage Guidelines	
Для історичних будівель застосовуються особливі методики оцінки пошкоджень з урахуванням культурної цінності та матеріалів.	

Джерело: узагальнено автором на основі [1, 23, 16, 24].

Задля не лише теоретично-наочної, а й практичної систематизації дослідної бази руйновань через військову агресію та подальшого їх відновлення важливе значення має класифікація пошкоджених будівель, просто уніфікована шкала, рис. 7, нижче.

Ступінь	Назва	Характеристика	Необхідні дії
1	Незначні пошкодження	Волосні тріщини, косметичні дефекти	Косметичний ремонт
2	Легкі конструктивні	Невеликі тріщини в несучих елементах	Спостереження, ремонт
3	Помірні	Видимі деформації, часткове ослаблення	Посилення конструкцій
4	Суттєві	Втрата несучої здатності окремих елементів	Термінове укріплення
5	Катастрофічні	Повне руйнування або загроза обвалу	Евакуація, демонтаж/реконструкція

Рис. 7 – Шкала класифікації пошкоджень*

Джерело: [24].

**Шкалу пошкоджень взято без змін із чинного документа, яким за Наказом Президента України В. Зеленського мають керуватись всі експертні комісії та військова прокуратура, роблячи опис пошкоджень та підрахунок завданих втрат.*

Так, запропоновані види і типи класифікацій (таблиця 1.6 зведених світових стандартів) та стандарти України щодо зруйнованих будівель в структурі житлових міських утворень мають на меті систематизувати сформовану в КБР дослідну базу пошкоджень, що дозволить в подальшому окреслити перелік певних дій для відновлення, вже на конкретних прикладах.

Важливим кроком впорядкування структури та послідовності відновлення буде систематизація за цільовим призначенням: будинки житлові багатоповерхові (панельні, цегляні тощо); забудова повсякденного відвідування та використання; заклади освіти; медичні заклади; організація транспортних шляхів (зупинки, автостанції вокзали тощо); транспорт підземний; приватні будинки, заклади торгівлі та дозвілля.

Доцільним, на нашу думку, буде конкретизувати класифікацію житла за поверховістю та типом забудови. Так, коли мова йтиме (Розділ 2) саме про конкретизацію уражень, аналіз густоти чи щільності розселення громадян буде

важливим з точки зору безпекових заходів, евакуації та тимчасового переміщення, прихистку (на період відновлення та відбудови). Щільність та густота населення: ці ознаки допоможуть визначити показник розселення для конкретної території. Даний аспект, по суті, є визначальним при обґрунтуванні техніко-економічних показників ефективності відбудови, в нашому випадку це чисельність мешканців житлового приміщення, котре було уражене чи зруйноване, тобто кількість людей, яку необхідно забезпечити відновленим житлом та інфраструктурою обслуговування (дошкільні та шкільні заклади, кафе, лікарні, будинки побуду, перукарні, заклади масового харчування і навіть зупинки транспорту). Середня щільність населення великих міст України – Києва, Харкова, Одеси варіюється в межах 130-450 осіб на 1 га території (показники розраховувались до лютого 2022 року), після повномасштабного вторгнення значна кількість осіб була внутрішньо переміщена (Харків, Суми, Запоріжжя, частина Донецької області тощо) нині ж щільність населення точно розрахувати неможливо, адже не всі внутрішньо переміщені особи зареєструвались в місцевих ЦНАП, не замовили довідки ВПО та не встали на облік. Думки аналітиків та експертів розходяться, частина є прихильниками твердження що 75% населення України повернулось влітку 2023 року, інша ж частина експертів, що вивчають дане питання вважають що сьогодні щільність населення міст-мільйонників не досягає довоєнних 130-450 осіб. Проте, ситуація не є однорідною, тобто в Києві, забезпеченому великою кількістю місць тимчасового мешкання, сховищ та робочих місць, концентрація корінного та переміщеного населення більша ніж в довоєнний період, а от в таких містах як Суми, Харків, деякі містечка Дніпропетровщини (окупований Енергодар до прикладу) щільність істотно нижча, але знов таки – точні розрахунки неможливі за формулами чи статистичними даними або переписом, головна причина цього була наведена вище. Для аналізу специфіки відбудови в контексті забезпечення населення житлом та побутовими зручностями необхідно орієнтуватись на дані конкретного міста, містечка чи селища, при чому, чим менша чисельність і масштаб – тим

вірогідніше точно встановити кількість мешканців (це і є першою особливістю чи специфічним нюансом, котрий був приведений в параграфі 1.3, на початку).

Класифікація руйнувань з теоретичної сторони наведена в Розділі 1, а практично здійснити її можна лише за допомогою аналізу та цільового призначення кожної конкретної будівлі населеного пункту, котрий буде розглядатись далі в роботі.

Так само використання індикаторів сталого відновлення можливе лише за умови конкретизації щодо населеного пункту, його розташування, віддаленості від лінії фронту тощо.

Застосування технологій цифрового картографування та систем GIS [1] в процесі повоєнного відновлення та відбудови залежить лише від конкретного населеного пункту і оснащеності геодезичним обладнанням, можливостями його використання та наявності, відповідно.

Провівши фундаментальний аналіз наукових поглядів і тверджень щодо самої сутності, природи та характерних особливостей процесу повоєнної відбудови міст і територій України можна дійти до заключної думки, що на сьогодні дійсно можна використовувати світовий досвід повоєнного відродження, опиратись на план Маршала та різні сценарії світових столиць, проте, досвід даних заходів саме під час активних фази війни відсутній. Тобто, розробка і провадження ефективного набору дій щодо відновлення та відбудови конкретних населених пунктів і міст України (Розділ 2).

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВІДБУДОВИ МІСТ УКРАЇНИ, ПОСТРАЖДАВИХ ВІД БОЙОВИХ ДІЙ, НА ПРИКЛАДІ ЯВОРНИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

2.1. Загальна характеристика Яворницької територіальної громади Дніпропетровської області

Процес декомунізації в Україні розпочався в 2014 році, від початку перших місяців вторгнення на Донбасі, коли під активними обстрілами та анексією були лише АР Крим, частина Донецької і Луганської областей, проте, із початку повномасштабного все більша і більша кількість міст змінила свої назви, не є виключенням і об'єкт кваліфікаційної бакалаврської роботи, тобто Яворницька територіальна громада, котра раніше мала назву Ілларіонівська (до 13 грудня 2024 року). Розташована у критичній близькості до лінії фронту, котра сьогодні проходить через територіальну межу Дніпропетровської та Донецької областей, Ілларіонівська або Яворницька, на новий лад, громада має свою історію, звичаї та дипломатичну і водночас багату історичну та культурну спадщину.

Поєднавши в собі повагу до населення старшого віку, міський голова Дмитро Екзархов підтримує дуальність мов та зберіг як документальну так і історичну назву селища, зокрема це зручно в нормативному документообігу, для пошуку інформації у відкритих джерелах, рис. 2.1, подано нижче [26].

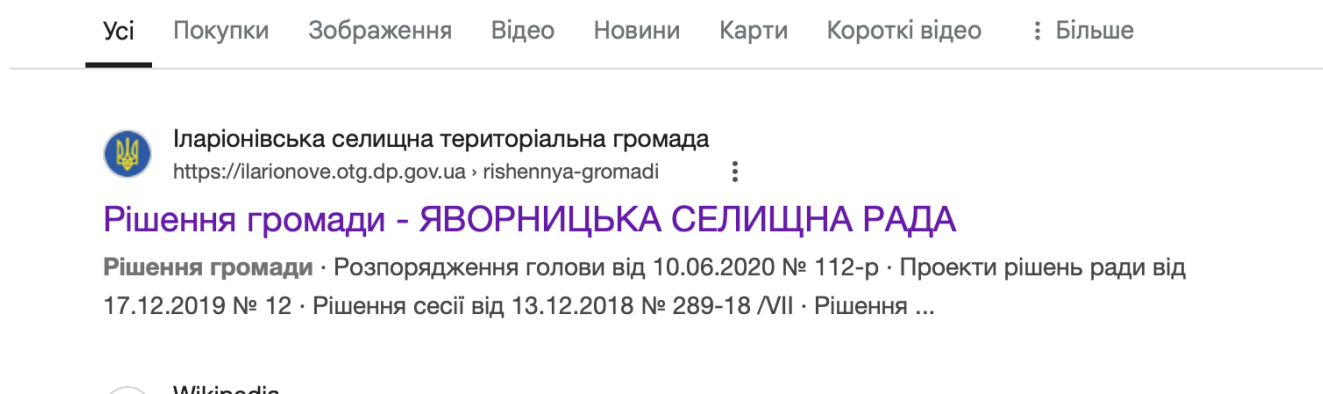

Рис. 2.1 – Запит в популярному пошуковику, Ілларіонівська/Яворницька назви

Обрана за основу аналізу КБР територіальна громада знаходиться в Дніпропетровська області, Синельниківському районі, селищі Яворницьке, вул. Незалежності, 19, де розташовано Явоницьку селищну раду, котра змінила свою назву від 16 грудня 2024 року, рис. 2.

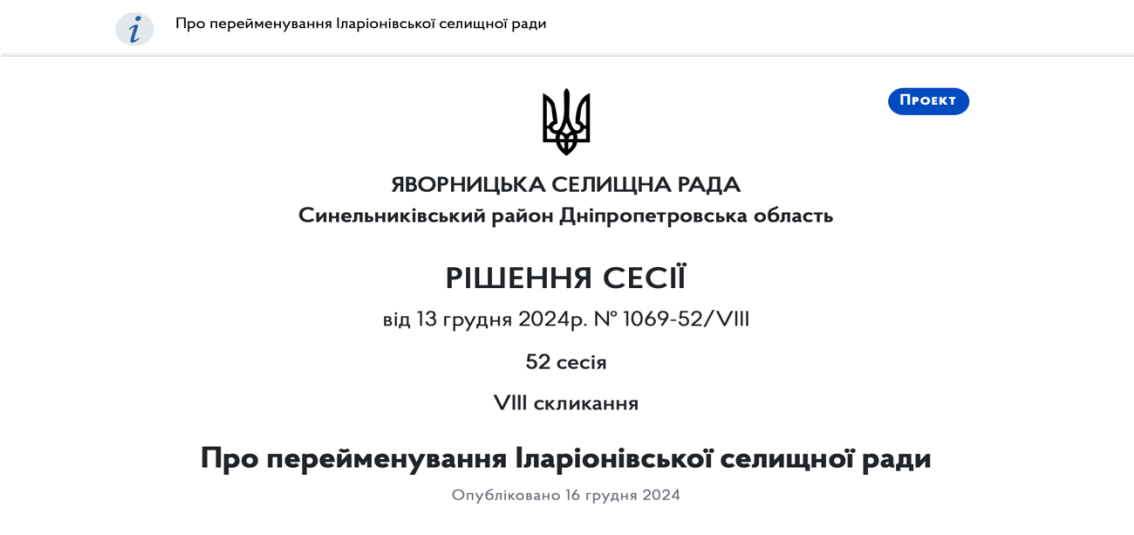

Рис. 2.2 – Рішення щодо офіційної зміни назви в контексті декомунізації
Джерело: [26].

Важливим аспектом щоденного життя мешканців та існування громади в цілому є відносно наближена лінія фронту та віддаленість від зони бойових дій лише на 85 км. Знаходиться селище на Правобережній Україні (якщо дивитись на мапу) та по стороні Донецької і Луганської областей щодо річки Дніпро, відповідно. Офіційна дата заснування – 1875 рік. Коротка візитівка представлена нижче [26].

Яворницьке (селище)

селище Яворницьке	
Засновано	1875 (150 років)
Статус	із 26 січня 2024 року
Населення	▲ 8 610 осіб (01.01.2022)
Поштовий індекс	52520, 52521

Рис. 2.3 – Інформаційна довідка щодо фактів заснування громади

Населення — 10 079 осіб (станом на 2017 рік), з рис. 2.3 бачимо що в січні 2024 року воно скоротилось фактично на 2 000, що пояснюється відносною близькістю лінії фронту, обстрілами та безпековою ситуацією, також на дану тенденцію вплинула і мобілізація в країні. В березні 2025 року, під час безпосереднього перебування на території громади (етап переддипломної практики) було зібрано та систематизовано дані щодо чисельності осіб, таблиця

Проте, в громаді (що обумовлено наближеністю до лінії фронту) відкрито тимчасові прихистки для евакуйованих осіб на 250 та 330 місць розташування, котрі постійно приймають евакуаційні рейси. Дана специфіка чи особливість притаманні всім селищам і містам області чи регіону, що не дозволяє встановити моменту точну кількість людей (включаючи внутрішньо переміщених та евакуйованих осіб) в Яворницькому.

До складу громади на 05 місяць 2025 року «входить 17 населених пунктів, а саме: смт. Іларіонове (залишили стару назву, про це згадувалось вище в Розділі 2), смт. Сад, селище Первомайське, селище Хорошеве, селище Шахтарське, селище Степове, с. Знаменівське, с. Іванівка, с. Лозуватка, с. Мар'ївка, с. Мар'їнка, с. Ракове, с. Старолозуватка, с. Дерезувате, с. Дороге, с. Лугове, та с. Широкосмоленка» [26] .

«Загальна площа земель Іларіонівської територіальної громади – 23 499 Га, переважна їх частка має сільськогосподарське призначення. Загальна площа складає 21 506 Га, або майже 92% від земельного фонду аналізованої нами г громади. Другою за розміром категорією земель Іларіонівської є землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, *оборони* та іншого призначення, загальною площею 524 га, що становить 2,2% від загального земельного фонду. Із 92,2% під сільське господарство та 2,2% під транспорт, зв'язок та енергетику від сумарних 100 – це 5,6 % які розміщують підсобні господарства населення без права власності. Із 100% земель громади є наступний розподіл за цільовим призначенням:

Найбільша частка таких земель належить до території центральної садиби.

- землі сільськогосподарського призначення 21 506,0 Га, в т.ч. рілля – 17 540,8 Га;
- землі житлової та громадської забудови -364 Га;
- землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення – 15,0 Га;
- землі рекреаційного призначення – 17,2 Га;
- землі лісгосподарського призначення – 106,1 Га;
- землі водного фонду – 82,4 Га;
- землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони, та іншого призначення – 524,7 Га;
- інші землі – 883,7 Га.

Питома вага саме ріллі (основними посівними культурами є кукурудза на зерно, пшениця і місцями – рапс) в загальній площі громади складає 74,6%. «...За рахунок використання земель сільськогосподарського призначення, а саме 17 540,8 Га ріллі.

До бюджету громади в 2024 році надійшло 165 644,6 тис.грн доходів (це кошти зі сплати податків та зборів на доходи сільгосппідприємств та МПЗ – 12 528,4 тис.грн, оплата за оренду землі – 6 347,4тис.грн, єдиного податку 4 групи – 3 090,7тис.грн), що складає 38,4% від власних фактичних надходжень (57 259,1тис.грн)...» [26].

Рис. 2.4 – Доходи та видатки бюджету громади за 2024 рік.

Джерело: сформовано автором зі звіту голови [26] та Додаток А.

Глибокий аналіз структури бюджету і доходів, видатків та інвестування не є випадковим, саме на основі цих даних буде сформовано модель імовірного плану відбудови Яворницької територіальної громади.

Так, в період із 2014 року (перші етапи анексії АР Крим та територій Донбасу, котрий має безпосереднє наближення до аналізованої територіальної громади, тоді це були 290-310 км, сьогодні ж, це 80 км) і понині громада видіє з бюджету кошти на обладнання сховищ, укриттів та проводить інформативно - роз'яснювальну роботу щодо цивільного захисту населення, рис. 2.5 нижче.

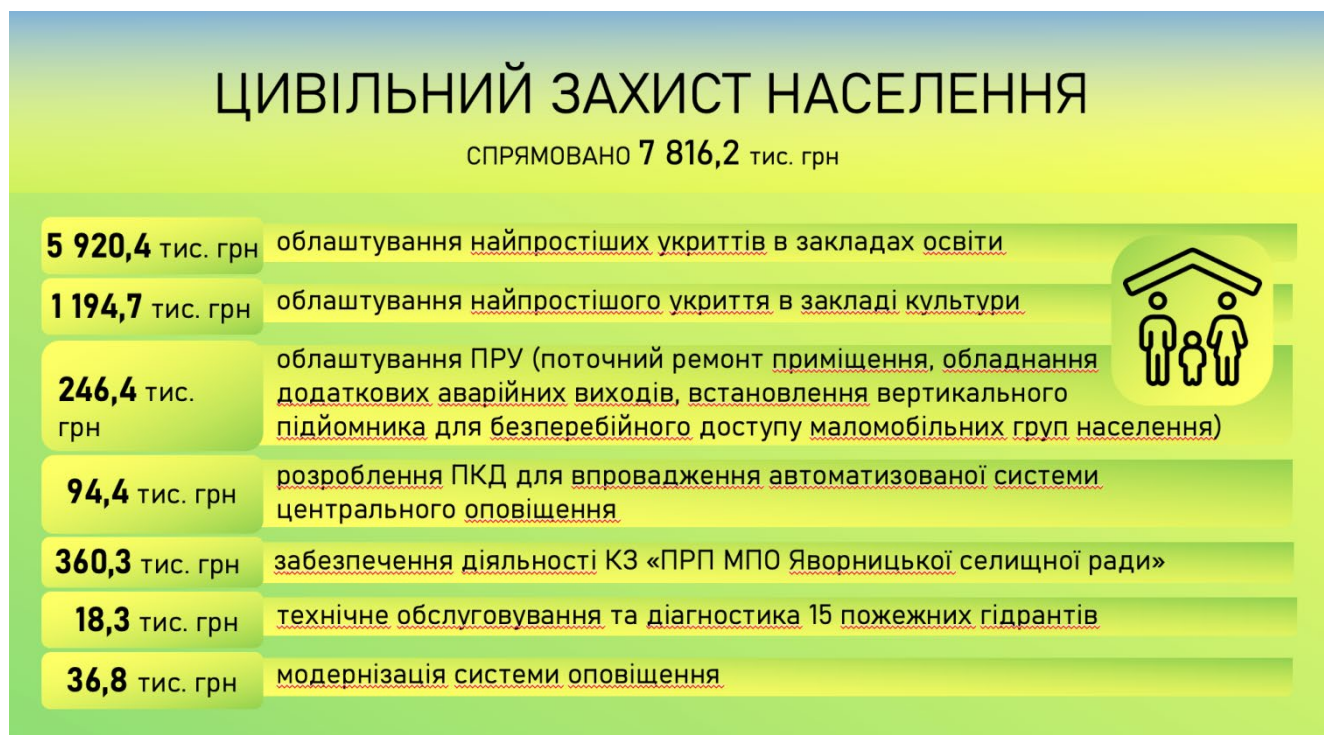

Рис. 2.5 – Інвестування в цивільний захист, дані 2024 року.

Джерело: зі звіту міського голови [26] та Додаток Б.

Співставивши дані звіту, котрі узагальнено на рис. 2.4 та 2.5, відповідно можна констатувати що територіальна громада отримує в достатній кількості кошти, основними джерелами надходження яких використання земель сільськогосподарського призначення, другими за питомою вагою надходжень виступають відразу три категорії – надходження від експлуатації транспортних сполучень, енергетика і платники податків. Детально структуру саме платників

податків розглянемо на рис. 2.5, нижче.

Рис. 2.5 – Структура надходжень до бюджету територіальної громади, пов'язана з оподаткуванням

Джерело: зі звіту голови громади [26].

Дані, представлені на рис. 2.5 свідчать про те, що в проектуванні відновлення (проектуванні, якщо на новий лад) та розробленні стратегічних засад відбудови міст України, постраждалих від бойових дій, розрахованої та змодельованої на прикладі Яворницького, лівову частку фінансування складатимуть сільськогосподарські виробники, що беруть в оренду громади землі, платники податків та категорії громадян, що задіяні в оптовій і розбірній торгівлі, зареєстровані в Яворницькій територіальній громаді.

Коли мова йде про відновлення та відбудову, основними категоріями, котрі підпадають під це мають бути – частини житлового фонду, освітня складова (перелік закладів освіти в Додатках до КБР), транспортна інфраструктура, охорона здоров'я, заклади дозвілля та оборонні (що важливо) споруди.

Варто відзначити, що проєкт відбудови та фінансування на відновлення не розроблений, отже рекомендації, подані нижче будуть нести першопрохідний характер.

Оцінювання збитків, нанесених країною-агресором може бути лише після завершення військових дій на території України та детального розрахунку нанесеної шкоди.

Таблиця 2.1

Обрані категорії першочергового відновлення для Яворницької територіальної громади

Назва	Обґрунтування необхідності відновлення	Примітка автора
Основний житловий фонд	Проживання громадян, що працюють та розміщуються на території громади є необхідною умовою існування самої громади, уповільнення міграцій до великих міст та закордон. Також важливим є відновлення не лише багатоповерхових будинків, варто контролювати видатки на допомогу мешканцям, котрі проживають в приватному секторі	В громаді досить гостро стоїть питання відсутності технікуму чи ЗВО, молоді люди мігрують для отримання освіти і не повертаються, дану тенденцію можна сповільнити підвищення внутрішнього соціального добробуту та якості життя
Суміжний житловий фонд (прихистки для ВПО)	Наразі в громаді відсутні спеціально зведені житлові будинки, внутрішньо переміщені особи проживають в орендованих помешканнях, дехто – просто тимчасово підселені до людей похилого віку. Розміщення осіб для отримання довідки ВПО відбувається на термін до 1 місяця, з евакуації для подальшого переміщення на території країни чи регіону	Ефективним та раціональним рішенням було б будівництво багатоквартирного будинку для переміщених осіб. Варіант зведення помешкань для ВПО дозволив би поповнити трудовий фонд громади і водночас утримати працездатних осіб, збільшити чисельність мешканців тощо
Заклади дошкільної освіти	Відбудова закладів для дошкільнят суттєво посприяє організації робочого часу для працездатного населення та оптимізує роботу громади	Садочки та яслі є необхідністю для нормалізації робочих процесів та врегулювання зайнятості в громаді одночасно
Школи, ліцеї	Необхідні для отримання базової освіти	Наразі для кількості проживаючих шкіл недостатньо
Торговельні площі, майданчики і стихійні ринки	Розбудова комерційної інфраструктури дозволить інтенсифікувати підсобні господарства населення та дрібну комерцію	В Яворницькому є один стихійний ринок, проте, там немає нормальних умов, варто звернути на це увагу
Комунальні підприємства	Наразі всі у гарному стані, громада виділяє істотні кошти на даний напрямок	Будуть потребувати відбудови лише в разі влучання
Медичні заклади		
Транспортна інфраструктура	Якщо мова йде про залізничні колії – вони у відмінному стані, автодороги потребують ремонту, важливо обладнати зупинки пристроями з електронним монітором щодо часу прибуття транспорту (рейсового) і можливість зарядки гаджетів	
Місця відпочинку та дозвілля	Відновлення наразі не потребують, лише зведення нових майданчиків для дітей та місць дозвілля дорослих	Розширення зон для відпочинку буде позитивним та правильним рішенням

Джерело: узагальнено та допрацьовано автором на основі [26].

Основним і першим, що треба відбудовувати по території всієї України так і конкретно на Дніпропетровщині це житловий фонд. Загальна площа житлового фонду Іларіонівської громади становить близько 250 000 м², з яких 150 000 м² припадає на адміністративний центр — селище Іларіонове, яке є найбільшим за кількістю населення (на рис. 2.6 параграфу 2.2) Основу житлової інфраструктури складають індивідуальні (приватні) будинки. Багатоквартирне житло представлено лише 26 будинками, що становить приблизно 1% від загального житлового фонду громади. Лише один з них функціонує як ОСББ (об'єднання співвласників багатоквартирного будинку), охоплюючи 3% площі багатоквартирного фонду.

У громаді працює багатофункціональне комунальне підприємство «Іларіонівський Комуногосп», що належить Іларіонівській селищній раді. Підприємство є прибутковим і надає широкий спектр послуг, зокрема:

- прибирання вулиць і сміттєзвалищ;
- обслуговування доріг (взимку та влітку);
- косіння трави;
- санітарна обрізка дерев;
- прочистка каналізацій;
- поточний ремонт і модернізація вуличного освітлення;
- монтаж освітлювальних елементів;
- зварювальні роботи тощо.

Послуги централізованого водопостачання та водовідведення надаються двома операторами: ДМП ВКГ «Дніпро-Західний Донбас» та АТ «Укрзалізниця», підрозділ «Дніпровське територіальне управління».

Іларіонівська територіальна громада активно розвиває інженерну інфраструктуру: мережі централізованого водопостачання сягають 109,3 км, водовідведення — 8,455 км, при цьому здійснено реконструкцію водонапірної вежі та встановлено насосну станцію, яка дозволить підключити до 1000 нових домогосподарств. Переважна частина об'єктів теплопостачання функціонує автономно з використанням газу, електроенергії або твердого палива.

Газифіковано 90% житлового фонду, електропостачання забезпечує АТ «ДТЕК Дніпропетровські електромережі». У пріоритеті громади — енергоефективність і перехід на альтернативні джерела енергії, зокрема за рахунок встановлення модульних котелень і використання сонячних батарей. Послуги з поводження з ТПВ надають ТДВ «Дніпрокомунтранс» та ТОВ «ЕКО ТРАНС 21».

Під час перебування в громаді було відмічено високий рівень порядку та врегулювання внутрішніх процесів, зокрема поводження громадян під час сигналу «Повітряна тривога» та у комендантську годину.

Також варто відмітити що на території громади є всі сприятливі умови для будівництва сонячно-акумуляуючих батарей, на це варто звернути увагу, можливо — обладнати ними дахи зупинок громадського транспорту, альтернативні джерела живлення можуть бути визначальним фактором енергетичної незалежності та джерелом д виробництва екологічно чистої енергії в майбутньому.

2.2. Особливості розміщення громади відносно лінії фронту та віддаленості від зони бойових дій, оцінка їх впливу

Яворницька (Іларіонівська) територіальна громада розташована у відносній близькості до лінії фронту та активної зони бойових дій, що визначає її стратегічну специфіку — лише умовну безпеку для проживання та ведення господарської діяльності в умовах воєнного стану.

Так, під час сигналу «Повітряна тривога» у мешканців є до 1 хвилини щоб дістатись укриття, адже окупована територія, з якої відбуваються касетні обстріли та балістичні пуски знаходиться на відстані до 80-ти км, мапа України з відповідними відмітками подана нижче, 2.7.

Така віддаленість водночас і позитивно впливає на стабільність функціонування інфраструктури, безперервність надання комунальних послуг, реалізацію інвестиційних проєктів, а також сприяє збільшенню кількості внутрішньо переміщених осіб (ВПО), які шукають безпечні території для

тимчасового або постійного проживання. Водночас, збереження відносної безпеки потребує постійного моніторингу ризиків і готовності до можливих викликів, пов'язаних із загрозами безпеці, логістиці та гуманітарній підтримці.

На рис. 2.6 зображено розташування Ілларіонівської та інших територіальних громад відносно неї.

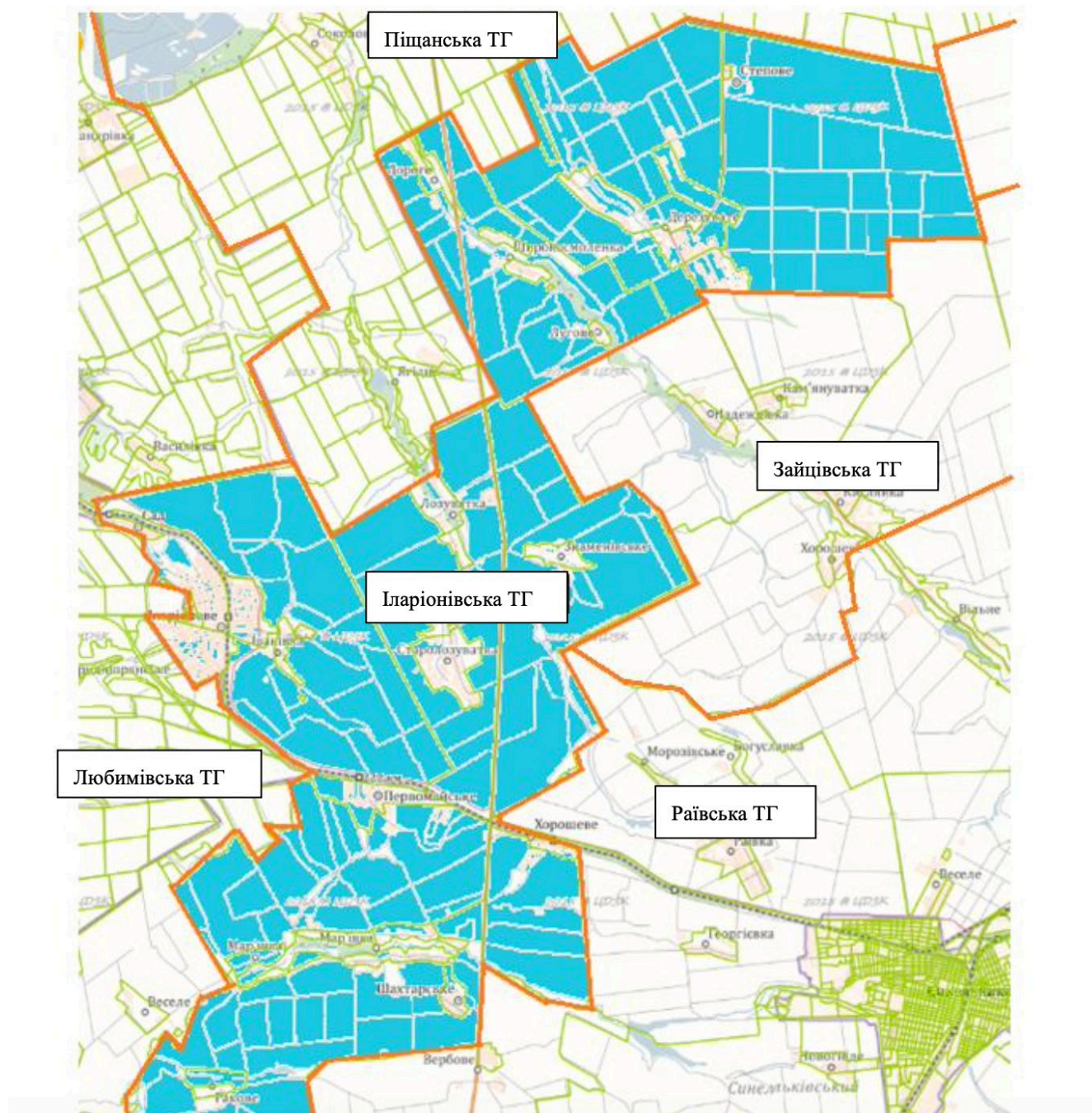

Рис. 2. 6 – Землі Яворницької (Ілларіонівської) територіальної громади
Джерело: [27].

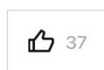
Ілларіонівська територіальна громада неодноразово ставала об'єктом ворожих атак, зокрема ракетних та дронівих. Одним із найбільш руйнівних

обстрілів став нічний напад 22 травня 2023 року, коли російські війська випустили понад 20 ракет і 20 ударних дронів по області. Більшість з них були знищені силами протиповітряної оборони, але деякі все ж досягли цілей.

Внаслідок цього в Іларіонівській громаді були пошкоджені дев'ять багатоквартирних та три приватні будинки, а також дитячий садок і адміністративні будівлі (винесено нами в таблицю 2.1). Місцеві мешканці повідомляли про вибухи, які потрясли їх оселі, зокрема в Іларіоновому, де люди ховалися від уламків і вибухової хвилі [28].

Уламки збитих ворожих дронів також призвели до пошкодження шести житлових будинків та лінії електропередавання в громаді. Попри руйнування, місцеві жителі активно долучалися до відновлення пошкодженого майна, а гуманітарні місії надавали необхідну допомогу. Ці напади стали частиною більш широкої стратегії терору проти цивільного населення, спрямованої на дестабілізацію ситуації в регіоні. Однак громада продовжує відновлюватися та демонструє стійкість перед обличчям агресії [28, 29].

22.05.2023

ЯНА ЮХИМЕНКО

На жаль, є постраждалі. Серед них мешканці Іларіонівської громади на Синельниківщині. Люди мирно спали у своїх ліжках, коли окупанти почали нас всіх тероризувати.

Наслідки нічного терору у цій громаді показав Сергій Лисак, начальник Дніпропетровської ОВА.

Рис. 2.7 – Наслідки влучань в будівлі територіальної громади

Джерело: [29].

Відносна дотичність лінії фронту несе в собі стратегічну загрозу щодня, адже час реагування на сигнал «Повітряна тривога» до однієї хвилини, фактично за 60

секунд може відбутись ураження, проте, це не є єдиною загрозою – тимчасова окупація також імовірна, карта влучань та безпосередньої віддаленості від активних бойових дій нижче, рис. 2.8.

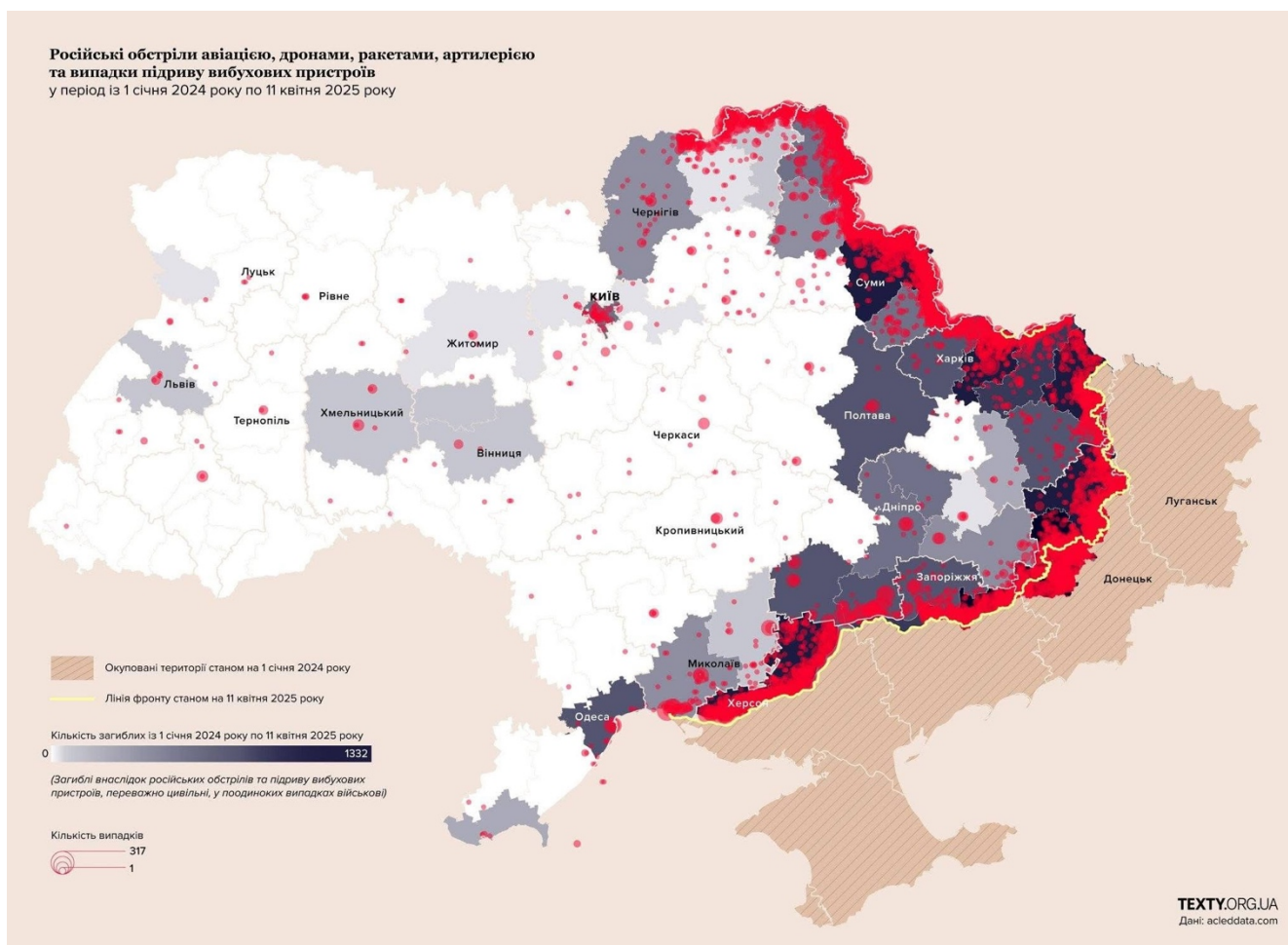

Рис. 2.8 – Ілюстрація частоти атак та влучань по території України, включаючи Дніпропетровщину
Джерело: [30].

Останні обстріли Іларіонівської територіальної громади сталися ще 22 травня 2023 року, це була остання масована атака. Попри руйнування, громада відновила та демонструє стійкість перед обличчям агресії. Місцеві мешканці активно долучались до відновлення пошкодженого майна, проте, лінія фронту в наближеності це завжди загроза та помірний ризик для безпеки населення, об'єктів інфраструктури. З одного боку, віддаленість від активної фази бойових дій дозволяє підтримувати життєдіяльність громади, реалізовувати інфраструктурні проекти та приймати внутрішньо переміщених осіб. З іншого

боку, періодичні обстріли, зокрема ракетні й дронів атаки, призводять до руйнувань житла, комунальних об'єктів і несуть психологічне навантаження на населення. Найбільш відчутним прикладом був масований обстріл у травні 2023 року, коли громада зазнала значних пошкоджень, що свідчить про вразливість території до дій повітряного терору, навіть за умови її тилового статусу. Це змушує місцеву владу постійно балансувати між розвитком і готовністю до надзвичайних ситуацій. Водночас сам міський голова і громада демонструють стійкість, адаптивність та здатність до швидкого відновлення, що є важливою умовою її функціонування в умовах війни. Цивільний захист населення не високому рівні, стисла інформація зі звіту міського голови нижче.

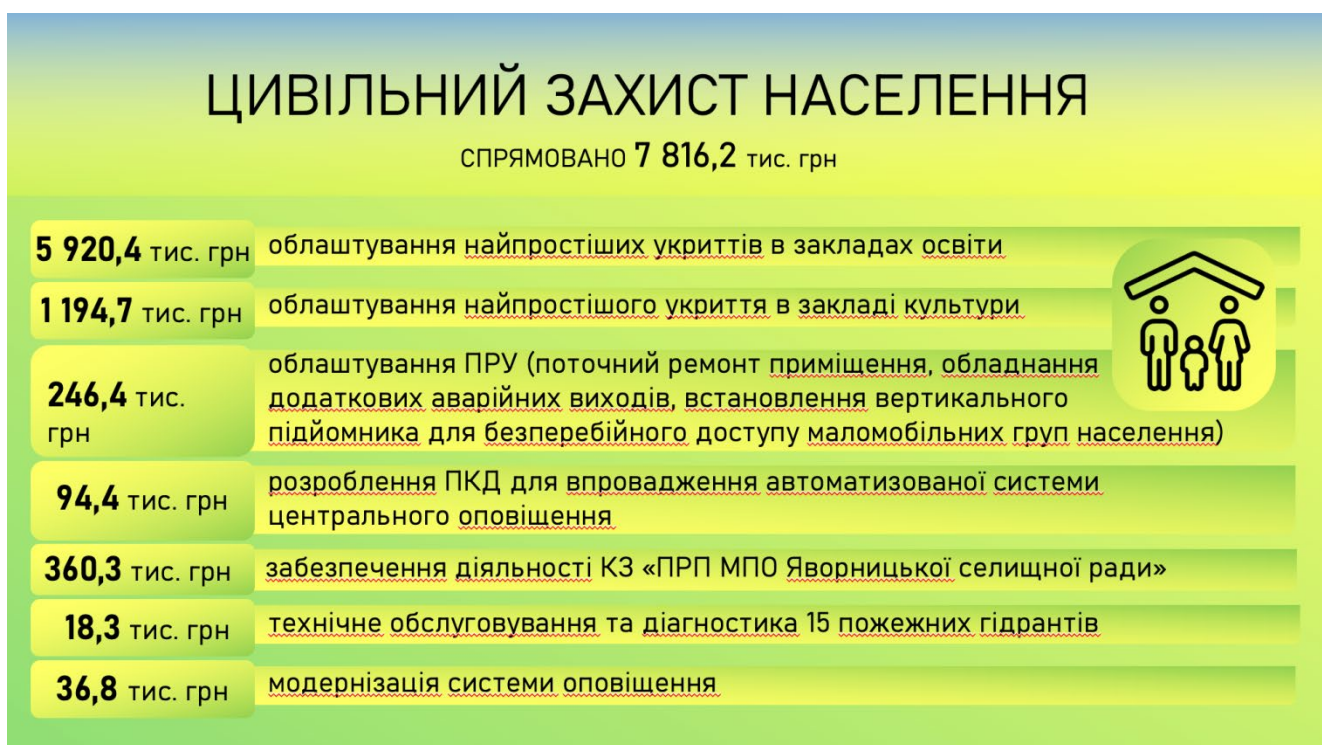

Рис. 2.9 – Інвестування в заходи, пов'язані з цивільним захистом

Джерело: [26].

Як було приведено в параграфі вище, надходження до територіальної громади реінвестуються, зокрема 7 816, 2 тис грн розподілено на облаштування укриттів, модернізацію системи центрального сповіщення та 246, 4 тис грн було в 2024 році відведено на поточний ремонт приміщень. Більше детально розглянемо варіанти інвестування у відбудову та оцінку втрат далі.

2.3. Перспективні напрями відбудови територіальної громади та оцінка витрат на реалізацію заходів

Головним орієнтиром та самим важливим аспектом відбудови і відновлення є ремонт пошкоджено житла, як було нами зазначено вище – багатоповерхівок та приватних будинків. Уражено в територіальній громаді разовим обстрілом в 2023 році дев'ять багатоповерхівок і три приватні будинки, їх і візьмемо за основу та головний вектор відбудови громади.

Таблиця 2.2

Напрями реалізованої з 2023 року відбудови та оцінка витрат

Категорія, котра підлягає відновленню	Опис уражень	Бюджет реконструкції та відновлення
Відновлення пошкодженого житлового фонду:		
Багатоповерхові будинки	Внаслідок збиття та падіння уламків були пробиті шиферні покриття, перекриття під шифером та зруйновані стелі квартир 9-го поверху	790 000 грн реконструкція 450 м кв. даху 1 300 тис грн заміна склопакетів
Приватні будинки	Зруйновано 4 паркани, вуличне освітлення, дах та вікна вибито	2 220 тис грн
Відновлення адміністративних об'єктів:		
Дитячий садок	Пошкоджено саму будівлю, цегляні стіни, вибито вікна та зіпсовано дах	3 100 тис грн
Адміністративні будівлі	Пошкодження даху, займання всередині приміщення	220 890 грн
Інше:		
Лінії електропередач	Розірвано лінію високовольтних дротів та спалено 14 трансформаторних чаш на лінії	4 000 000 грн
Загальні витрати на ліквідацію наслідків обстрілу		4 640 980 грн

Джерело:[26].

Рациональні основи планування відновлення пошкодженого житлового фонду територіальної громади мають спиратися на поетапний, ресурсно обґрунтований підхід із врахуванням безпеки, соціальної вразливості населення та потенціалу розвитку. Нижче — структурований виклад основного:

- проведення оцінки пошкоджень і аудиту загального стану будівлі, інвентаризації (оцінка обсягів руйнувань: фіксація ступеня пошкоджень (незначні, середні, критичні).

- формування реєстру пошкоджених об'єктів із геолокацією, технічним станом, правовим статусом.
- пріоритезація: першочергове відновлення будинків, де мешкають ВПО, багатодітні сім'ї, люди з інвалідністю.
- *категоризація заходів відновлення* (капітальний ремонт: для житла з помірним ступенем ушкоджень, повна реконструкція або знесення з подальшим будівництвом: для непридатного до експлуатації житла, тимчасове відновлення/консервація: якщо повне відновлення неможливе в короткостроковій перспективі).
- архітектурно-планувальні підходи (забезпечення енергоефективності при проектуванні новобудов або реконструкції; врахування **сучасних** стандартів безбар'єрності; інтеграція укриттів у багатоквартирне житло; забезпечення комунікаційної доступності (транспорт, мережі, соцпослуги).

Також варто відмітити що у післякризовий період, тобто період ліквідації збройного конфлікту та Перемоги для подальшого ефективного просторового планування Іларіонівська громада має запровадити *геоінформаційні системи (ГІС)* як базовий інструмент для аналізу, координації та ухвалення рішень. ГІС дозволяє інтегрувати просторові, соціальні, технічні та екологічні дані, забезпечуючи єдину візуалізаційну платформу для управління територією [35].

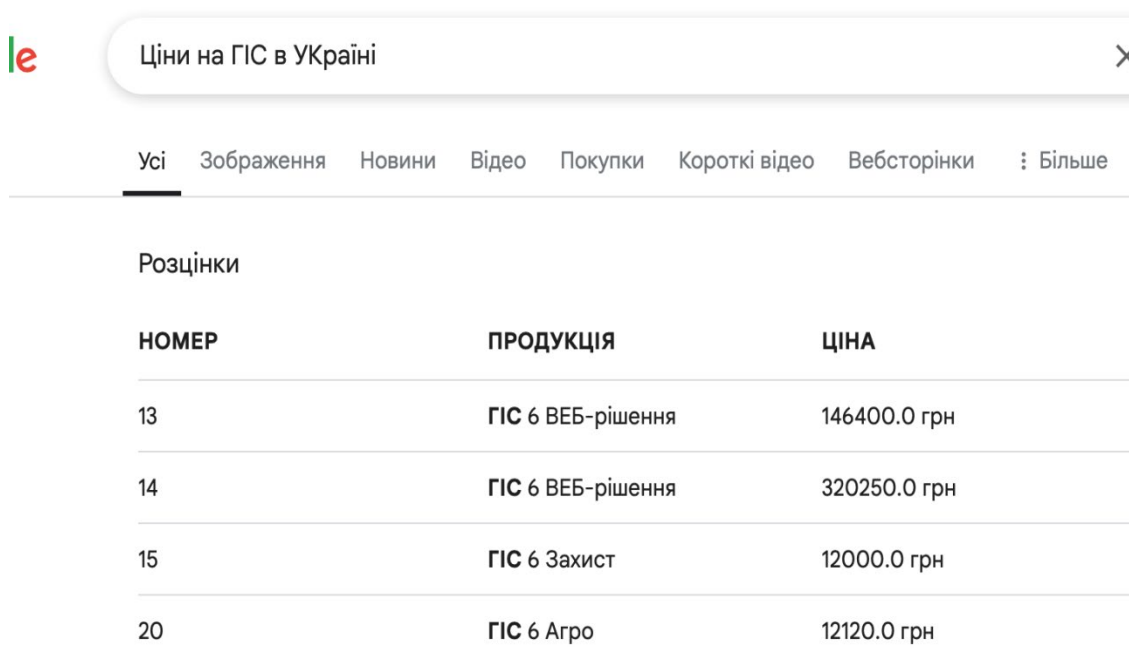
Завдяки цифровому картографуванню можна:

- точно ідентифікувати уражені об'єкти (житло, інфраструктура, дороги);
- проводити оцінку зон ризику (поблизу лінії фронту, місць влучань, пошкоджених ліній комунікацій);
- моделювати альтернативні сценарії відновлення забудови;
- розробляти евакуаційні маршрути, зони безпеки, розміщення укриттів;
- створювати реєстри пошкодженого майна, інтегровані з кадастровими та майновими базами.

Цифрове планування дозволить Іларіонівській територіальній громаді:

- сформувати інтерактивні карти доступу до будинків, водопостачання, енергетики, медичних послуг, закладів освіти та навіть транспортної інфраструктури;
- координувати гуманітарну допомогу та залучення інвестицій;
- проводити енергетичне та логістичне моделювання в умовах ресурсного дефіциту;
- оперативно реагувати на зміни в безпековому середовищі, а також досліджувати місцевість без загрози для життя і здоров'я людей.

Для цього громаді доцільно: створити локальну ГІС-інфраструктуру (або підключитися до обласної/державної); оцифрувати всі об'єкти майнової, соціальної та транспортної інфраструктури; навчити персонал користуванню ГІС-інструментами (QGIS, ArcGIS, Mapbox тощо) [35]. Цінова політика щодо обладнання приведена на рис. нижче [31,35,36 та 38].

НОМЕР	ПРОДУКЦІЯ	ЦІНА
13	ГІС 6 ВЕБ-рішення	146400.0 грн
14	ГІС 6 ВЕБ-рішення	320250.0 грн
15	ГІС 6 Захист	12000.0 грн
20	ГІС 6 Агро	12120.0 грн

Рис. 2.10 – Ціни з відкритих Інтернет джерел на ГІС комплекти

Для Іларіонівської територіальної громади, зокрема для Яворницького, впровадження геоінформаційної системи (ГІС) є важливим кроком у відновленні та розвитку території після бойових дій. Огляд можливих варіантів програмного забезпечення та оцінка витрат на їх впровадження подано нижче, таблиця 2.3.

Таблиця 2.3

Оцінка програми впровадження ГІС для Яворницької територіальної
громади

Назва	Структура	Ціна
ГІС 6 (Геодезична інформаційна система 6)		
Управління земельними ресурсами, кадастр, планування територій.	Віртуальна ліцензія на 1 робоче місце	9 870 грн
	Локальна ліцензія на 1 робоче місце	12 520 грн
	Мережева ліцензія на 5 робочих місць	50 080 грн
	Мережева ліцензія на 10 робочих місць	86 400 грн
	Мережева ліцензія на 20 робочих місць	145 460 грн
	Підтримка 1 рік	2750 грн на рік для 1–5 робочих місць
Містобудівний кадастр від SOFTPRO		
Призначення: управління містобудівною документацією, інженерно-транспортною інфраструктурою.		
Функції: інтеграція з ЄДЕССБ, геопортал, автоматизація підготовки будівельних паспортів.		

Джерело: [31, 35].

Впровадження ГІС у Яворницькому сприятиме ефективному управлінню територією, швидкому відновленню після бойових дій та забезпеченню сталого розвитку громади.

Конкретизовані рекомендації щодо імплементації ГІС для Яворницької територіальної громади в контексті перспектив відбудови:

1. Оцінка потреб: визначити основні завдання, які повинна вирішувати ГІС (управління земельними ресурсами, містобудівне планування, інфраструктура).
2. Вибір конкретного пакету програмного забезпечення: залежно від визначених потреб обрати відповідну програму (наприклад, ГІС 6 для земельного кадастру або Містобудівний кадастр для планування територій).
3. Планування бюджету: врахувати витрати на придбання програмного забезпечення, спланувати надходження і видатки відповідним чином,

оцінити річну підтримку (вартість, орієнтовну я подаю в таблиці 2.3), навчання персоналу та інтеграцію з існуючими системами.

4. Пошук стороннього фінансування: розглянути можливість залучення фінансування через державні програми, гранти або співпрацю з інвесторами (аграрії, що орендують в громади землі, закордонні меценати тощо).
5. Інтеграція з іншими системами: забезпечити можливість інтеграції з іншими базами даних та системами для ефективного управління територією.

Впровадження геоінформаційної системи (ГІС) в Іларіонівській територіальній громаді, зокрема в селі Яворницьке, є стратегічно важливим кроком для ефективного управління територією в умовах післявоєнного відновлення.

Таким чином ГІС забезпечить прозору й оперативну координацію просторового планування, допоможе фіксувати та аналізувати пошкодження інфраструктури, оптимізує розміщення об'єктів соціального значення та дозволить швидше ухвалювати рішення на основі цифрових даних [36-40].

Оцінка витрат на придбання, налаштування та підтримку програмного забезпечення свідчить, що повноцінне впровадження системи можливе в межах бюджету навіть малої громади (таблиця 2.3). Успішне використання ГІС також відкриває шляхи взаємодії та співпраці з міжнародними інвесторами та державними структурами в рамках відновлення й цифровізації місцевого самоврядування.

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБЛЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЗАСАД ТА ПРІОРИТЕТІВ ВІДБУДОВИ ЯВОРНИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

3.1. Визначення пріоритетів відбудови та відновлення громади

Після масштабного збройного вторгнення в Україну у 2022 році, значна частина міст зазнала руйнувань, що створило безпрецедентний виклик у сфері міського управління та планування. Відбудова має враховувати не лише фізичне відновлення, а й соціальну, економічну, екологічну та енергетичну трансформацію з орієнтацією на європейські стандарти сталого розвитку. Проте, на ряду з процесом розроблення стратегічних засад і пріоритетів відбудови населених пунктів по території всієї країни постає ряд запитань, а саме:

- якщо план відбудови не стосується будівель і споруд житлового фонду чи критичної інфраструктури, наскільки важливо та раціонально їх відбудовувати до закінчення військових дій?
- чи правильно інвестувати кошти в ремонт та відбудову міст, котрі знаходяться в безпосередній близькості до лінії фронту?
- які динамічні зміни щодо лінії фронту та її зміщення чекають країну найближчим часом?

Безумовно, логічним рішенням в населених пунктах, котрі зруйновані більше ніж на 60%, в тих випадках, коли інфраструктура зазнала уражень (охорона здоров'я, поліція та транспортна інфраструктура знищені, відсутнє постачання продуктів харчування та поштові відділення не працюють) варто дотримуватись евакуаційних рішень. Станом на 05 місяць 2025 року в Україні налічується 4 240 населених пунктів в Сумській, Харківській, Донецькій, Запорізькій, Дніпропетровській і Херсонській областях, котрі зазнали руйнувань і перебувають під обстрілами як касетними боєприпасами, так і балістикою, відбудова і утримання яких на державному балансі. В конкретно таких випадках необхідно глибинно та раціонально оцінити ситуацій та розробити дорожню карту, ось певні рекомендації, таблиця 3.1

Таблиця 3.1

Базовий набір пріоритетів відновлення пошкоджених внаслідок збройної
агресії міст України

Етап відбудови	Деталізація	Ціль
Відновлення критичної інфраструктури	Швидке відновлення електро-, водо-, теплопостачання та систем каналізації. Можливе використання модульних та мобільних рішень, резервних джерел енергії, насосних станцій. Забезпечення базових життєвих потреб населення.	Дозволить уникнути міграції та переміщень, екологічної катастрофи та забезпечить комфортні умови існування мешканців, якщо необхідно – переміщених осіб та військових армії України (коли мова йде про міста, наближені до фронту чи деокуповані)
Відбудова житлового фонду	Ремонт і реконструкція пошкодженого житла, будівництво нових багатоквартирних будинків.	Енергоефективність, безбар'єрність, інтеграція укриттів. Відбудова за стандартами та зразками ЄС, оновлення та покращення, модернізація
Створення житла для ВПО	Громадяни, евакуйовані та переміщені із зон активних бойових дій мають бути розміщені в гідних умовах	Забезпечення громадян необхідним для життя та збереження трудових і людських ресурсів в середині країни, перш за все
Модернізація системи охорони здоров'я та освіти	Відбудова шкіл, дитсадків, амбулаторій, лікарень. Будівництво за принципами «розумного простору» енергозберігаючі технології, укриття	створення безпечного, доступного, інклюзивного середовища
Розвиток енергоефективності та альтернативної енергетики	Впровадження сонячних панелей, теплових насосів, мікромереж. Альтернативно також розглянемо реконструкція котелень із переходом на тверде біопаливо чи інші альтернативні джерела	Зниження залежності від централізованих джерел енергії, що набуває особливої актуальності, адже країна-агресор постійно та ціле направлено руйнує нашу енергетичну систему
Цифровізація та ГІС-планування	Створення муніципальних геопорталів, інвентаризація пошкоджень, цифрові паспорти будівель	Прозоре управління відбудовою, актуальні дані про стан об'єктів, інтеграція громад. Боротьба з корупцією
Урбаністичне переосмислення та нове просторове планування	Безпечні міста (система БМ працює вже в більшій половині великих міст України), стійкість до надзвичайних ситуацій, змішане використання територій. Оновлення генеральних планів, розвиток «міст для людей»	Замість принципів застарілих забудов СРСР та сталінок звести нові архітектурні рішення, оптимізовані; на зміну парадигми «відбудувати як було» — «переосмислити як має бути»

Закінчення таблиці 3.1

Врахування потреб осіб з обмеженими можливостями	Через військову агресію в Україні в період з 2013 року було мобілізовано до лав ЗСУ 340 000 осіб, в період з 2022 року число мобілізованих зросло до 1 000 000 осіб, демобілізації не відбувалось в період з 2022 року, всі військові, котрі знаходяться не на фронті або у відпустках або на лікуванні, або списані за станом здоров'я. Кількість людей з обмеженими можливостями зростає щодня, для України це буде абсолютно новий досвід відносно планування паркувальних місць, пандусів, переобладнання сходів, ліфтів тощо. По суті в новій організації урбаністичного ладу близько 25% просторових рішень будуть для людей з обмеженими фізичними можливостями	Врахування особливостей людей з обмеженими можливостями пересування та новітня парадигма планування, котра враховуватиме комфорт і для них
Екологічна інтенсифікація та зелений курс ЄС	Зменшення екологічного навантаження та покращення якості життя містян. Організація в деокупованих містах велотрас, доріжок для велосипедистів та прихильників екологічних ініціатив в пересуванні містом	Очищення забруднених територій, розвиток зелених зон, впровадження на зупинках громадського транспорту місць з альтернативними джерелами живлення.

Джерело; узагальнено та доповнено автором на основі [8, 15, 22, 24].

Відбудова українських міст це не лише технічне завдання, а унікальна можливість створити сучасне, безпечне, стає та орієнтоване на людину міське середовище.

Ключовими чинниками успішної відбудови як міст Україні взагалі, так і конкретної територіальної громади мають стати: інтегроване планування (впровадження ГІС систем, наприклад), міжнародна підтримка (не лише інвестування, а й контроль та обмін досвідом), участь громадян, безпосередньо проживаючих на територіях, також важливі нині цифрові технології та пріоритет соціальної справедливості.

Зокрема, Яворницька територіальна громада бере активну участь у відбудові та піклується про добробут і умови проживання мешканців, рис. 3.1 із звіту міського голови.

Рис. 3.1 – Конкретні напрями відбудови громади в 2024 році

Джерело: зі звіту міського голови [26].

Проаналізувавши дані з рис. 3.1 можна зробити наступні висновки: заяви щодо відбудови та компенсації пошкоджено майна надходять і беруть участь в програмі «єВідновлення» та більша частина позовних запитів задоволені (виплата відбулась в розмірі 1 618 133 грн). Кроком буде визначення (на основі звіту міського голови Дмитра Екзархова та загальнодержавних пріоритетів відбудови та відновлення) курсу дій щодо Яворницької територіальної громади та пріоритетність відбудови.

Таблиця 3.2

Пріоритети для Яворницької територіальної громади в контексті повоєнної відбудови

Комплекс конкретний дій	Пріоритетність	Коментар автора
Розробка системи обліку заяв щодо надання допомоги на відновлення та моніторинг виконання компенсаційних дій	Висока	Це дозволить: приймати та обліковувати звернення громадян, відслідковувати статус компенсацій (державних, донорських, місцевих);забезпечити прозорість, об’єктивність та ефективність процесу надання допомоги.
Проектування енергозберігаючих зупинок в селищах громади	Середня	Варто впровадити для енергетичної незалежності за можливих блекаутів
Розробка системи оснащення будівель альтернативними джерелами живлення	Висока	Дозволить як заощадити кошти, так і менше залежати від енергоносіїв

Закінчення таблиця 3.2

Відновлення критичної інфраструктури	Висока або найвища	Будівництво резервних та мобільних енергогенеруючих потужностей (сонячні станції, міні-ТЕС); встановлення дизельних та газових генераторів у школах, лікарнях, ЦНАПах; розбудова децентралізованих систем енергопостачання (мікромережі). реконструкція водозаборів та підключення до альтернативних джерел; відновлення систем централізованого водопостачання та каналізації; впровадження систем автономного очищення та накопичення води у сільській місцевості. Встановлення твердопаливних котлів у школах, медзакладах; розвиток теплових насосів, міні-котелень, індивідуального опалення; модернізація тепломереж із втратами понад 30%.
Відбудова житлового фонду	Висока або найвища	Усі нові будинки повинні проектуватися з урахуванням: наявності укриттів або безпечних приміщень; сейсмостійкості та вибухостійких рішень у прифронтових регіонах; віддаленості від зон підвищеного ризику (об'єкти критичної інфраструктури, склади тощо).
Цифровізація та ГІС-планування	Висока	Детально приведено в таблиці 3.1 вище
Врахування потреб осіб з обмеженими можливостями	Середня конкретно для громади	Наразі в громаді проживає 21 людина з обмеженими можливостями і всі вони комфортно розміщені та забезпечені необхідним
Створення житла для ВПО	Висока	Необхідність для працездатних і тих, хто вирішив лишитись проживати в Яворницькому

Джерело: розроблено автором власноручно.

Відновлення критичної інфраструктури та відбудова житла є основою для населення. Пріоритетними є не просто ремонт зруйнованого, а створення нових, децентралізованих, енергоефективних, безпечних і стійких систем та зведення чи реконструкція осель і помешкань в стилі «не як було, а як краще» для

Яворницького. Лише такий підхід гарантує довготривалу стабільність і незалежність громади навіть в умовах повторної загрози на кшталт 2023 року

3.2. Оцінка обраного напрямку відновлення

Необхідним рішенням для Яворницької територіальної громади є створити цифрову систему, яка дозволить ефективно адмініструвати процес подання, розгляду та виконання заяв мешканців задля отримання допомоги для відновлення пошкодженого чи зруйнованого майна, забезпечити прозорий моніторинг компенсаційних заходів, а також надати інструменти для аналізу та звітності на різних рівнях управління. Ключові компоненти системи:

1. Реєстрація заяв. Функціонал: подача заяв онлайн або через ЦНАП; прикріплення фото документів про пошкодження; автоматичне формування облікової справи; доступ: громадяни, адміністратори громади, представники держави та органів контролю.
2. Класифікація пошкоджень: поділ на категорії: незначні, середні, критичні. Автоматична прив'язка до кадастрової карти або ГІС. Інтеграція з держреєстрами (Дія, Реєстр пошкодженого майна).
3. Модуль прийняття рішень: присвоєння статусу «розглядається», «схвалено», «відхилено», «виконано». Протоколювання комісійних висновків. Генерація наказів та розпоряджень автоматично з бази.
4. Відстеження виконання: моніторинг етапів: виділення коштів → укладення договору → виконання робіт. Нагадування про строки, звітність підрядників. Графіки та дашборди з візуалізацією стану відновлення.
5. Інтеграція з іншими системами: РНПМ (Реєстр наданої публічної допомоги), Дія, Prozorro. Геопортал громади (з можливістю публічного доступу до анонімізованої інформації).

Орієнтовна (класична для України нині) архітектура системи: Frontend веб-портал для громадян та адміністрації [6]. Backend база даних PostgreSQL або MySQL, REST API. Аналітика Power BI або Qlik (дашборди для моніторингу). Безпека 2FA, захист персональних даних (GDPR, українське законодавство).

Таблиця 3.3

Орієнтовна (в цінах 05 місяць 2025 року) оцінка витрат на створення системи

Стаття витрат для створення та обліку заяв на відшкодування зруйнованого нерухомого майна	Орієнтовна сума (ціни з відкритих Інтернет джерел станом на 01.05.2025)
Розробка MVP-системи (1-2 місяці)	300 000 – 500 000 грн
Серверна інфраструктура та хостинг	30 000 – 50 000 грн/рік
Навчання персоналу громади	20 000 – 40 000 грн
Технічна підтримка, супровід (річний цикл)	80 000 – 100 000 грн

Джерело: узагальнено автором на основі [14, 35].

Очікувані результати від впровадження системи обліку звернення громадян щодо відшкодування: прозоре управління компенсаціями та гуманітарною допомогою, зниження навантаження на адмінресурс громади, Яворницького, підвищення довіри мешканців через відкриту звітність, полегшення співпраці з залученими інвесторами (вище згадувалось що це можуть бути аграрії, що беруть землі громади в оренду), аудиторами та державними органами.

Друга, проте, не менш важлива ціль відновлення (таблиця 3.2, котра є ключової Розділу 3) це розробка системи оснащення будівель альтернативними джерелами живлення саме для с. Яворницьке, Іларіонівської територіальної громади.

Головна ідея це забезпечити енергетичну стійкість об'єктів соціальної інфраструктури та житлового фонду с. Яворницьке шляхом встановлення альтернативних джерел живлення (АДЖ), насамперед сонячних панелей, гібридних інверторів та систем накопичення енергії. Це дозволить зменшити залежність від централізованих мереж, підтримати безперебійну роботу об'єктів у разі аварій, атак чи вимкнень.

При впровадженні системи можна буде:

- відвищити енергонезалежність закладів освіти, охорони здоров'я, адміністративних будівель;

- забезпечити резервне живлення критичної інфраструктури (насосні станції, пункти обігріву, укриття);
- сприяти енергозаміщенню та скороченню витрат бюджету громади на оплату енергоносіїв, що в свою чергу дозволить більше інтегруватись в зелений курс ЄС та енергетичні стандарти розвинених країн;
- створити приклад енергоефективного села з можливістю масштабування на інші населені пункти громади.

Цільові об'єкти для початкового етапу:

1. ФАП або амбулаторія (за наявності) чи корпус поліклініки (дах);
2. Будинок культури;
3. Заклад дошкільної освіти (садочок в с. Яворницьке або яслі в с.Раївському);
4. Пожежно-рятувальний пункт та укриття біля центрального будинку культури.
5. Адмінбудівля міського голови.

Таблиця 3.4

Етапи імплементації системи оснащення будівель альтернативними
джерелами живлення

Компонент	Характеристика
Сонячні панелі (PV)	Потужність 5–10 кВт на об'єкт
Гібридні інвертори	Підтримка живлення від мережі й АКБ
Акумуляторні батареї (LiFePO ₄)	Ємність до 10–15 кВт·год
Мікромережа (опційно)	Об'єднання кількох будівель

Джерело: узагальнено автором на основі [14, 35].

Очікувані переваги та вигоди при затвердженні проєкту і його реалізації в с. Яворницьке, під патронатом міського голови: безперебійне функціонування у разі блекауту, а він доречі можливий.

До 50–70% річної економії на електроенергії, за рахунок використання сонячного світла, а Дніпропетровщина знаходиться істотно південніше того ж самого Києва, там сонячних днів багато.

Можливість створення енергетичного хабу чи пункту незламності, екологічна генерація без шкідливих викидів.

Таблиця 3.5

Орієнтовна вартість для одного об'єкта Яворницької територіальної громади

Стаття витрат	Сума, грн (ціни на 01.05.2025 року)
Сонячні панелі (8–10 кВт)	250 000 – 300 000 грн
Інвертор + АКБ	200 000 – 250 000 грн
Монтаж та електропроект	50 000 – 70 000 грн
Разом на об'єкт	500 000 – 600 000 грн

Джерело: узагальнено автором на основі [14, 35] та відкритих Інтернет-джерел.

Реалізація системи альтернативного живлення у с. Яворницьке — це важливий крок до енергетичної автономії, безпеки та стійкого розвитку всієї громади. Проєкт створить не лише практичний ефект, але й слугуватиме моделлю для інших сіл і громад, що відновлюються після війни. Наступним етапом стратегічного плану відбудови є проєктування енергозберігаючих зупинок, проте, під час направлення і практики це питання підіймалось, але імовірність інвестування та реалізації замала, нажалі. Повернемося до нього під час написання КМР.

Село Яворницьке зазнало значного погіршення стану інфраструктури через тривалий брак фінансування, військові дії в регіоні та загальне зношення мереж.

Через це мешканці села стикаються з перебоями в електро- та водопостачанні, недостатнім функціонуванням медичних та освітніх установ тощо.

Таблиця 3.6

Стислий опис проєкту відновлення критичної інфраструктури

Основні завдання	Очікувані результати провадження на території с. Яворницьке
Відновлення ліній електропередач та встановлення резервного живлення (генератори, сонячні панелі — про це уже йшла мова вище, розрахунки надано)	Постійне електропостачання для мешканців села, інколи — з резервних джерел живлення, про які вище йшла мова
Реконструкція системи водопостачання та каналізації	Постійне водопостачання для селян та очищення води, фільтрації

Продовження таблиці 3.6

Ремонт та обладнання пункту первинної медичної допомоги	Збільшення доступності до медичних послуг для селян Яворницького та інших населених пунктів громади
Ремонт приміщення школи та встановлення енергоефективних систем	Покращення умов навчання, можливість здати НМТ та ЄВІ прямо в громаді, не в Кривому Розі
Відновлення основної сільської дороги та автобусної зупинки	Зниження аварійності на автошляхах громади тощо

Джерело: розроблено автором власноручно.

Кошти на відновлення критичної інфраструктури уже виділено та проєкт затверджено (деякі фрагменти звітування голови є в розділах КБР та в Додатках) отже розрахунок проводити немає сенсу.

Заходи щодо цифровізації та провадження системи ГІС були розраховані вище, таблиця 2.3 параграфу 2, Другого розділу.

3.3. Шляхи імплементації та розрахунок витрат

Розробка проєктів з відновлення та модернізації житлового фонду є невід’ємною складовою загального плану повоєнного відновлення та сталого розвитку громад, зокрема і Яворницької. Чітке слідування планам відновлення та розбудови дозволяє не лише усунути наслідки руйнувань, але й створити більш комфортні, безпечні та енергоефективні умови проживання для населення. Проте станом на травень 2025 року, за наявною інформацією, на території Яворницької територіальної громади відсутні зруйновані житлові будівлі або такі, що потребують термінової реконструкції чи капітального ремонту у зв’язку з бойовими діями.

Це свідчить про порівняно благополучну ситуацію в громаді з точки зору прямої шкоди житловому сектору. Водночас, відповідно до принципів превентивного розвитку, енергомодернізації та інфраструктурної стійкості, доцільним є напрацювання потенційних проєктів відновлення та поліпшення

житлових умов, які можуть реалізовуватись у межах державних або міжнародних програм підтримки.

Розробка проєкту відбудови житлового фонду важливий етап загального плану повоєнного відновлення, проте, станом на травень 2025 року зруйнованих будівель чи таких, що потребують реконструкції або ремонту в усій територіальній громаді, на щастя, немає. Далі, в таблиці 3.6 подану орієнтовний перелік проєктів відбудови, котрі будуть релевантними для Яворницької територіальної громади з переліком вулиць розміщення, далі про це в таблицях 3.7 та 3.8, нижче.

Таблиця 3.7

Орієнтовний проєкт модернізації житлового фонду Яворницької
територіальної громади

№ п/п	Назва проєкту	Орієнтовне місце реалізації (вулиця/район)	Очікуваний ефект	Витрати, грн (ціни 05 місяць 2025 року)
1	Капітальний ремонт старого житлового фонду (будинки 1960–1980 рр.)	вул. Незалежності, вул. Шевченка	Підвищення енерго-ефективності, безпеки	2 700 000
2	Модернізація внутрішньо-будинкових систем (опалення, водопостачання)	вул. Зелена, мікрорайон Східний	Зниження витрат на комунальні послуги	890 000
3	Добудова соціального житла для молодих спеціалістів	вул. Молодіжна	Залучення кадрів, розвиток громади	6 700 000
4	Утеплення фасадів та дахів багатоквартирних будинків	вул. Центральна, пров. Квітковий	Енерго-збереження, зменшення викидів CO ₂	880 000
5	Створення додаткових укриттів у підвальних приміщеннях житлових будинків	вул. Лісова, вул. Миру	Підвищення захисту цивільного населення	605 000
Витрат разом (в цінах 05 місяця 2025 року)				10 885 890

Джерело: сформовано і розраховано автором власноручно.

Попри відсутність критичних пошкоджень, громада має потребу в системній модернізації житлового фонду, що включає підвищення енергоефективності, поліпшення стану інженерних мереж, оновлення застарілого житла та посилення безпекових аспектів (наприклад, облаштування укриттів).

Їх реалізація можлива в рамках державних і міжнародних програм підтримки, зокрема тих, що передбачають післявоєнну відбудову, енергомодернізацію та розвиток громад.

Спираючись на дані таблиці 3.7 варто продовжити деталізовану та покрокову схему відбудови і модернізації, позначивши імовірні місця (точки) нанесення об'єктів, що підпадають під план повоєнної відбудови за використання системи GIS.

План розміщення об'єктів на карті с. Яворницького із подальшим
застосування системи GIS

Назва вулиці	Об'єкт, котрий підпадає під план повоєнної відбудови	Примітка автора
Перетин вул. Садова і вул. Полтавська вул. Центральна по стороні парку центральний залізничний вокзал «Яворницьке»	Зупинки з альтернативними джерелами живлення для мобільних пристроїв громадян	Необхідна для зарядки мобільних пристроїв на випадок блекауту та відсутності світла в громаді Зупинки будуть обладнані батареями, котрі генерують сонячну енергію
Вул. Георгія Гонгадзе	Пункт первинної медичної допомоги	Новітній пункт первинної медичної допомоги, котрий зможе приймати військових з зони бойових дій та ВПО з евакуаційних територій, також – надавати першу медичну допомогу мешканцям громади
Вул. Травнева	Багатоквартирний будинок для внутрішньо переміщених осіб, котрі будуть проживати і працювати в Яворницькому і надалі	Рішення ВПО осіб залишатись в територіальній громаді, бути її частиною і працювати, проживати і брати активну участь в соціальному і економічному житті с. Яворницьке має бути заохочена відповідним чином
Вул. Незалежності	Альтернативні джерела живлення на даху селищної ради	Система накопичення та використання сонячної енергії буде обслуговувати «Пункт незламності» та жити адміністрацію

Джерело: сформовано автором власноручно.

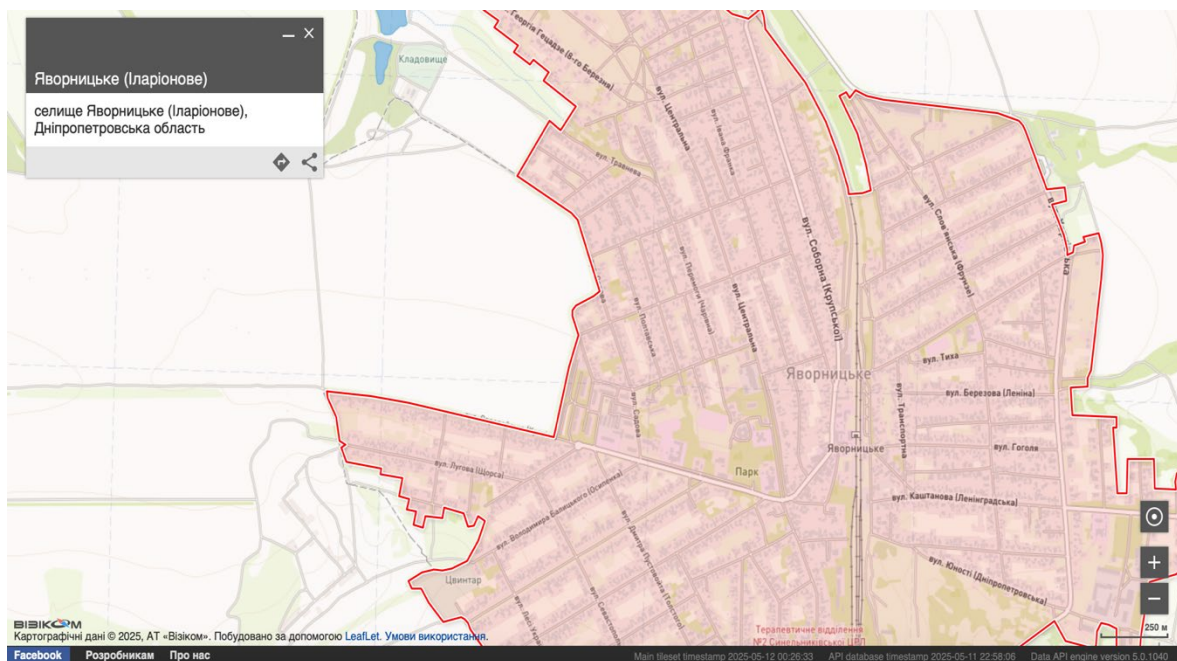

Рис. 3.2 – Класична (без нанесення архітектури GIS) мапа с. Яворницького
Джерело: [41].

Спираючись на дані таблиці 3.6 та рис. 3.2 можемо запропонувати візуалізацію проєкту впровадження цифровізації та GIS-планування для с. Яворницьке, рис. 3.3, котрий подано нижче.

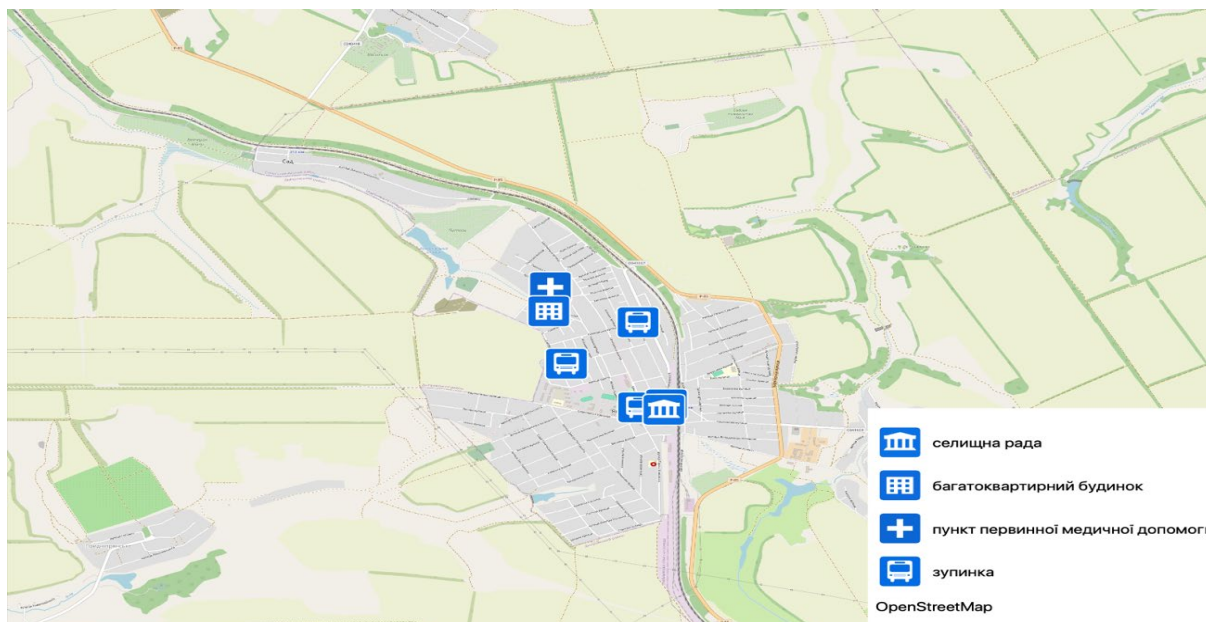

Рис. 3.3 – Карта Яворницької територіальної громади, створена за допомогою QGIS

Сформовано автором за допомогою геоінформаційної системи (програмний засіб QGIS)

ВИСНОВКИ:

У ході дослідження були теоретично обґрунтовані та практично проаналізовані ключові аспекти процесу розробки стратегічних засад відбудови міст України, постраждалих від бойових дій, на прикладі Яворницької територіальної громади.

Отримані результати дозволяють зробити такі висновки:

1. Теоретичні основи процесу повоєнної відбудови свідчать, що сучасна відбудова не повинна обмежуватися лише фізичним відновленням пошкодженої інфраструктури. Вона має базуватись на принципах сталого розвитку, урбаністичної стійкості, безпеки, соціальної інклюзії та активної участі громадян у прийнятті рішень. Методологічно відбудова передбачає поєднання стратегічного планування, кризового управління та сучасних технологій.
2. Проаналізовано досвід та особливості повоєнного відновлення міст України, зокрема з урахуванням різного ступеня руйнувань, безпекової ситуації та інституційної спроможності місцевих громад. З'ясовано, що навіть ті громади, які не зазнали безпосередніх ударів (як-от Яворницька ТГ), мають потребу у стратегічному оновленні, підвищенні інфраструктурної стійкості та превентивній підготовці до потенційних викликів.
3. Яворницька територіальна громада на момент дослідження не має зруйнованих житлових об'єктів. Проте її розташування в тилівій зоні зумовлює потребу в напрацюванні стратегічних сценаріїв розвитку, зокрема через впровадження енергоефективних технологій, оновлення житлового фонду, посилення соціального захисту населення та модернізацію критичної інфраструктури.

4. У рамках дослідження було сформовано перелік пріоритетних напрямів відбудови громади, що включає: модернізацію інженерних мереж і житлових будинків; облаштування укриттів та безпечних зон; розвиток соціального житла; інтеграцію нових стандартів безпеки та сталого розвитку.
5. Розроблено практичні пропозиції та проєкти, адаптовані до локальних умов громади, з урахуванням її ресурсного потенціалу, розміщення, демографічної структури та можливостей залучення зовнішнього фінансування.
6. Оцінено орієнтовні витрати на реалізацію ключових ініціатив, а також запропоновано шляхи імплементації в контексті державної та міжнародної підтримки.

Загальний висновок до написаної КБР полягає в тому, що стратегічно спланована відбудова навіть у громадах без фізичних руйнувань є важливою умовою формування стійкого, комфортного й безпечного життєвого середовища. Запропонований підхід може бути використаний як модель для інших громад України в процесі післявоєнного відновлення.

Список використаних джерел:

1. Повоєнне відновлення України. Нові ринки та цифрові рішення. Policy Paper. KSE, 2022. <https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/09/Digital-instruments-in-Ukrainian-recovery.pdf> (дата звернення 20.04.2025)
2. Данилишин Б. Як відновлювати економіку після війни. Програмна відбудова Боснії та Герцеговини: уроки для України. Лівий берег. https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/510994_yak_vidnovlyuvati_ekonomiku_pislya.html (дата звернення 20.04. 2025)
3. Програмний проект реконструкції та європейської інтеграції Балканських країн, URL: https://www.researchgate.net/deref/https%3A%2F%2Flb.ua%2Fblog%2Fbogdan_danylysyn%2F510994_yak_vidnovlyuvati_ekonomiku_pislya.html?_tp=eyJjb250ZXh0Ijp7ImZpcnN0UGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW9uIiwicGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW9uIn19 (дата звернення 25.04.2025).
4. Науковий журнал «Фінансовий простір» № 4 (52) 2023, URL: https://www.researchgate.net/publication/384062996_POVOENNA_VIDBUDOVA_MIST_DOSVID_BOSNII_TA_GERCEGOVINI_DLA_UKRAINI (дата звернення 26.04.2025).
5. Електронний науковий журнал «Економіка та суспільство» № 45 (2022) URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1913> (дата звернення 01.05.2025).
6. Підоричева І. Післявоєнне відновлення Європи: досвід та уроки для України. Журнал європейської економіки 2022. Т. 21, № 2 (81). С. 190–207.
7. Підсумковий документ Міжнародної конференції з питань відновлення України (URC 2022) «Декларація Лугано» Лугано. 4–5 липня 2022 року, URL: <https://ua.urb2022.com/materiali-konferenciyi> (дата звернення: 10.04 .2025).
8. Вишлінський Г., Репко М. та ін. Економіка України під час війни: звіт за жовтень 2022. Центр економічної стратегії, German Economic Team, 22 с.

9. Дяченко С., Булана О. Як нам відбудувати Україну. Успішні світові кейси повоєнного відновлення. Ukrinform URL: <https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-economy/3493522-ak-nam-vidbuduvati-ukrainu-uspisni-svitovi-kejsi-povoennogo-vidnovlenna.html> (дата звернення 01.05.2025).
10. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII століття. Київ: Генеза, 2017. — 311с.
11. Звіт конгресу Планування відбудови України – USA for UA, URL: https://era-ukraine.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/Doslidzhennia_Dosvid-pisliavoiennoho-vidnovlennia-mist.pdf (дата звернення 01.05.2025).
12. Інтерв'ю польського архітектора Гжегож Пйонтек, відкриті Інтернет-джерела, URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2022/04/13/yak-vidbudovana-pislya-drugoyi-svitovoyi-vijny-varshava-stala-krashhoyu/> (дата звернення 01.05.2025).
13. Аналітичний документ «Координація процесу відбудови та відновлення з політикою регіонального розвитку в Україні» URL: <https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/1293/Аналітика.pdf> (дата звернення 02.05.2025)
14. Богачов С. В. Управління розвитком міських агломерацій на державному та місцевому рівнях. Економіка України. 2017. № 9, С. 81–89.
15. Коваленко А. О. Урбанізація та сталий розвиток: можливості стратегічного планування. Регіональна політика: історія, політико-правові засади, архітектура, урбаністика: Третя міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 22–23 листопада 2017 р.): Зб. наук. пр. Вип. III. Ч. 2 / МОН України, КНУБА. – К., 2017. – С. 105-108.
16. Аналіз державних стратегічних документів щодо врахування адаптованих для України Цілей Сталого Розвитку до 2030 року: аналітична доповідь, за заг. ред. А. А. Максюті. – К. : Інститут суспільно- економічних досліджень, 2017. – 84 с.
17. Дейнеко Л. Концептуальні засади формування інтеграційної політики міста Києва. Економіка України. 2014. №6, С.25–32.

18. Спецрепортаж ООН «Буча. До і після» URL: <https://news.un.org/ru/story/2024/02/1449747> (дата звернення 02.05.2025).
19. Kucher, A., Kucher, L., Rudenko, D., & Synytsia, O. (2024). Development of “green” building in the context of “green” post-war recovery. *Journal of Innovations and Sustainability*, 8(2), 10. <https://doi.org/10.51599/is.2024.08.02.10> (Дата звернення 02.05.2025).
20. Офіційний сайт Бучанської громади, URL: <https://kyivvlada.com.ua/texts/vidbudovana-kiivshhina-yak-i-shho-vidnovlyuetsya-u-buchi/> (дата звернення 02.05.2025).
21. Лещенко, Н. (2024). ПРИНЦИП «КУМУЛЯТИВНОГО РОЗВИТКУ» - ОСНОВОПОЛОЖНИЙ ДЛЯ КОМПЛЕКСНОГО ПРОЦЕСУ РЕСТАВРАЦІЙНО-РЕКОНСТРУКТИВНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В ІСТОРИЧНОМУ МІСТІ. *Сучасні проблеми Архітектури та Містобудування*, (70), 80–90. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2024.70.80-90> (дата звернення 03.05.2025).
22. Амосов, Ю. (2024). ТИПОЛОГІЯ ТИМЧАСОВИХ ПОСЕЛЕНЬ ДЛЯ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ. *Сучасні проблеми Архітектури та Містобудування*, (70), 136–152. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2024.70.136-152> (дата звернення 04.04.2025).
23. Демешкант, Є. (2024). КЛАСИФІКАЦІЯ ЗРУЙНОВАНИХ БУДІВЕЛЬ В СТРУКТУРІ ЖИТЛОВИХ МІСЬКИХ УТВОРЕНЬ. *Сучасні проблеми Архітектури та Містобудування*, (70), 181–191. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2024.70.181-191> (дата звернення 03.05.2025).
24. ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» [Чинний від 2019-10-01]. Київ: Мінрегіон України, 2019. 177с. (Державні будівельні норми України).
25. Прибега Л.В. Охорона та реставрація об’єктів архітектурно-містобудівної спадщини України: методологічний аспект: монографія. Київ: Мистецтво. 2009. 304с.

- 26.Офіційні сторінка Яворницької територіальної громади, URL: <https://yavornytske.dp.gov.ua/rishennya-gromadi/pro-zvit-selyshchnoho-holovy-shchodo-zdiisnennia-derzhavnoi-rehuliatornoi-polityky-vykonavchymy-orhanamy-iavornytskoi-selyshchnoi-rady-u-2024-rotsi-2> дата звернення 03.05.2025)
- 27.Звітування секретаря селищної ради Ілларіонівської громади, URL: <https://yavornytske.dp.gov.ua/storage/app/uploads/public/63e/df4/7c0/63edf47c0647a327661456.pdf> (дата звернення 01.05.2025).
28. Інформаційний портал Дніпро.Юа URL: <https://dnepr.info/uk/news/lysak-pokazav-yak-vyglyadayut-budynky-v-ilarionivskij-gromadi-pislya-nichnogo-teroru-foto> (дата звернення 02.05.2025).
- 29.Інформаційний портал Дніпро.Юа URL: https://gordonua.com/ukr/news/war/u-dnipropetrovskij-oblasti-ulamki-zbitikh-rosijskikh-droniv-poshkodili-shist-zhitlovikh-budinkiv-ta-liniju-elektroperedach-ova-1692196.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 02.05.2025).
- 30.Карто бойових дій, щоденний моніторинг ситуації URL: <https://texty.org.ua/projects/106137/karta-bojovyh-dij-onovlyuyetsya/> (дата звернення 05.05.2025).
- 31.Офіційний сайт дистриб'ютора ГІС на території України URL: <https://www.gis.org.ua/programs.htm> (дата звернення 03.05.2025).
32. Відбудова для розвитку: зарубіжний досвід та українські перспективи : міжнародна колективна монографія. НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». – Електрон. дані. – К., 2023. – 571 с. (Частина 2: Вербова Оксана. Повоєнна відбудова економіки України на засадах сталого інноваційного розвитку: досвід Західної Німеччини. С. 129-145). URL: ief.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/Reconstruction-for-development.pdf (Дата звернення 06.05.2025).
- 33.Вербова Оксана. Можливості використання в Україні успішного досвіду повоєнної відбудови та модернізації економіки Західної Німеччини. Міжнародний історичний досвід повоєнної реконструкції економіки: уроки

- для України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 27 квітня 2023 р.) ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України», Інститут вищої освіти НАПН України – К., 2023. – 125 с. – URL: ief.org.ua/wpcontent/uploads/2023/05/Mizhnar-istor-dosvid-povojen-rekonstrukcii-uroky-dla-Ukrainy.pdf. (Дата звернення 05.05.2025).
34. Вербова О. Західноукраїнське приватне підприємництво міжвоєнного часу: монографія. Львів: ЛА «Піраміда», 2002. 212 с.
- 35.Зубик А. І. ГІС в урбаністиці та просторовому плануванні: навчально-методичний посібник для аудиторної та самостійної роботи студентів з курсу «Використання ГІС в урбаністиці та просторовому плануванні». Львів, 2021. 580 с.
- 36.Посібник користувача ArcGIS.
<https://desktop.arcgis.com/ru/arcmap/10.3/main/get-started/arcgis-tutorials.htm>
(дата звернення 15.03.2025).
- 37.Пакет GeonICS URL: <http://www.geonika.net/> (дата звернення 13.04.2025).
- 38.Геоінформаційні системи в екології. Електронний посібник, під ред. Є. М. Крижановського. Вінниця: ВНТУ, 2014. 192 с.
- 39.Немець К. А., Кравченко К. О. Інформаційна географія та ГІС: навчально-методичний посібник. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2018. 108 с.
- 40.Іщук О. О. Просторовий аналіз і моделювання в ГІС: навчальний посібник К.: ВПЦ «Київський університет», 2003. 196 с.
- 41.Мапа України, ресурс «ВізіКОМ», URL:
<https://maps.visicom.ua/c/35.26826,48.41017,16/f/STL1NLXXX?lang=uk> (дата звернення 13.05.2025).

ДОДАТКИ:

Додаток А

Обрані матеріали звіту міського голови

ПІДТРИМКА ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

На виконання заходів Програми територіальної оборони надана субвенція з місцевого бюджету державному бюджету для потреб військових частин на загальну суму

1 964,4 тис. грн, зокрема:

500,0 тис. грн для в/ч А4638 ЗСУ на придбання БпЛА,

464,4 тис. грн для в/ч А1937 ЗСУ на придбання БпЛА,

500,0 тис. грн для в/ч А3057 ЗСУ на придбання майна номенклатури автомобільної служби,

500,0 тис. грн для в/ч А3719 ЗСУ на придбання пилорами, електроінструментів, будматеріалів.

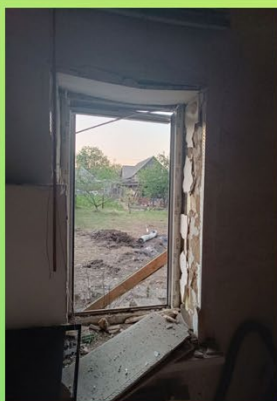
СПІВПРАЦЯ З ПАРТНЕРАМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Інформація щодо відновлення будинків та споруд, котрі постраждали в результаті масованої атаки ворога

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ

З матеріального резерву видано будівельні матеріали для тимчасового закриття пошкоджених внаслідок надзвичайних подій військового характеру житлових будинків 33 жителям громади

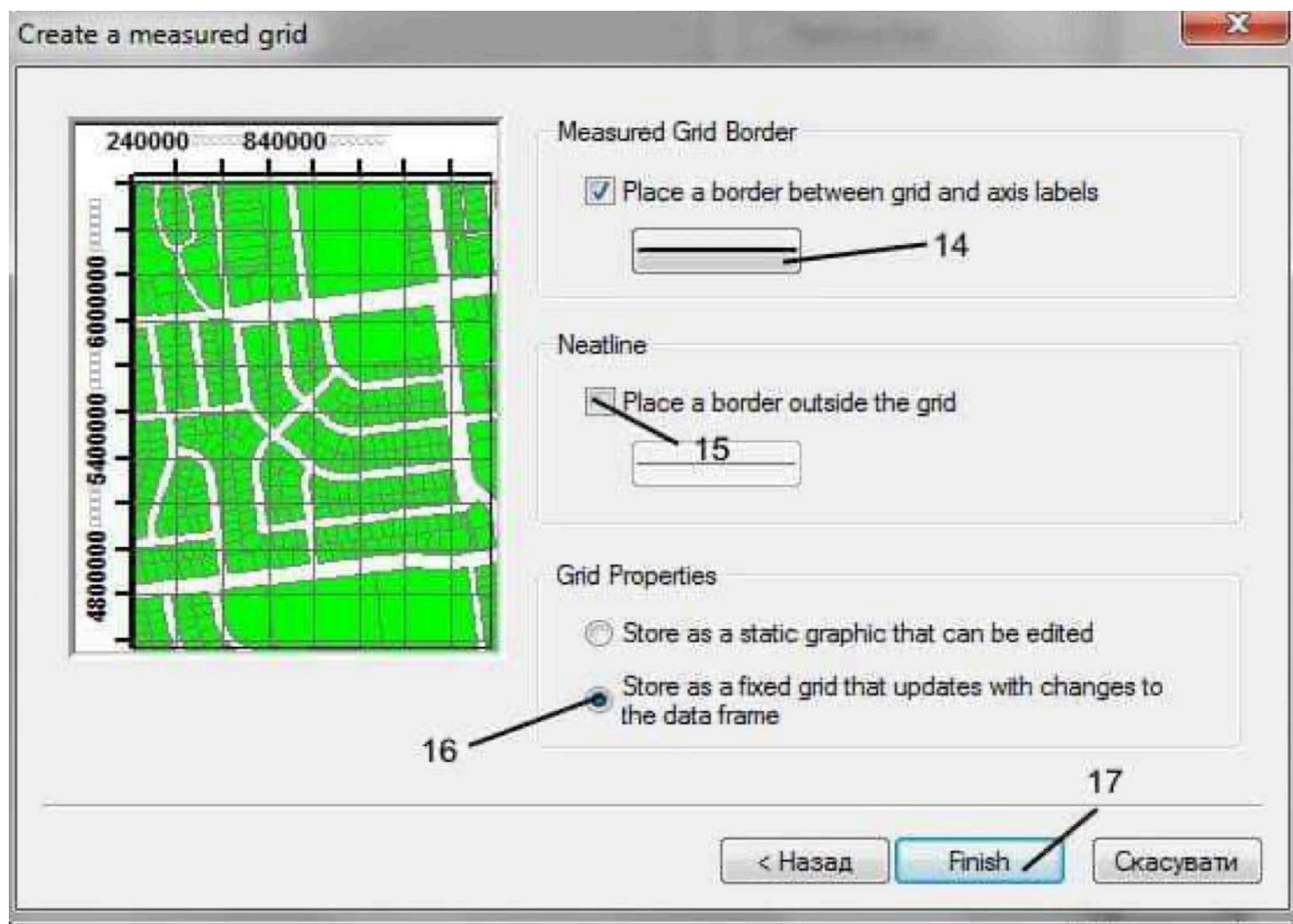

ВИДАНО:

набір для ремонту – 12 шт,
брзент (4х6) – 10 шт,
дошка (25х100х4500) – 86 шт,
OSB-плита – 154 шт,
рейка (20х25х2000) – 46 шт

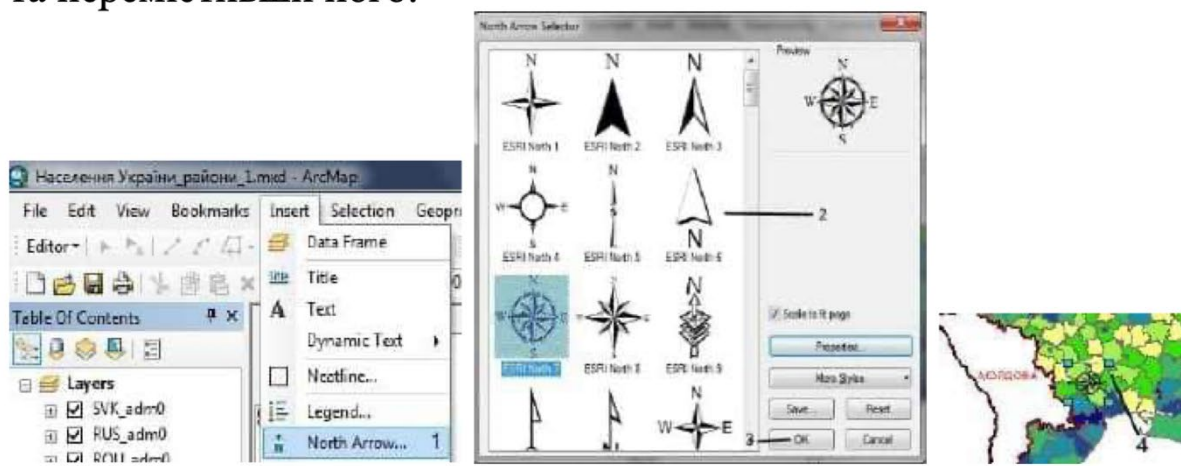
Інтерфейс корпоративної підписки ГІС

Джерело: [39].

Український інтерфейс розширеного пакету ГІС

5. Можна змінити розмір стрілки, натиснувши на вказівник та перемістивши його.

Діалогове вікно вибору стрілки півночі та її властивостей

Джерело: [39].

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU

Заголовок

«Розроблення стратегічних засад відбудови міст України, постраждалих від бойових дій (на прикладі Львівської територіальної громади)»

Автор

Науковий керівник / Експерт

Іванюченко Гліб Германович/Доктор економічних наук, професор Оболенський Олександр Юрійович

Підразділ

кафедра регіоналістики і туризму

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначено, коли відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

KPI 1

26

Докладна фраза для коефіцієнта подібності 2

KPI 2

12877

Кількість слів

KPI

104860

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про MONITORING маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати випадковий характер, але частіше характер технічний: помилки при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підрозділ для аналізу цього модулю відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		5
Інтервали		8
Мікропомилки		277
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		38

Подібності за списком джерел

Нижче наведеної список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Копії тексту знайдені в цьому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Копії тексту

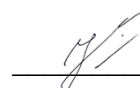
порядковий номер	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	кількість дуплікатів слів (дуплікатів)
1	http://kpp.com.ua/wp-content/uploads/2023/07/CITY_RECOVERY_EXPERIENCE_2023.pdf	88 0.68 %
2	http://kpp.com.ua/wp-content/uploads/public/63a924302e65e65302e65e18102154782.doc	95 0.42 %
3	https://info.kp.ua/articles/146-dovod-pa-jan-noppo-v-dovidenja-ma-af-mo-uzroki-tila-slova-ni.html	41 0.32 %
4	http://193.105.7.137/bitstream/173456789/2426/1/kyiv.pdf	36 0.28 %

ЗГОДА
на обробку персональних даних

Я, Іванющенко Гліб Германович, народився «02» серпня 2004 року, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Економіка міста та урбаністика», кафедри регіоналістики і туризму, очної (денної) форми навчання, факультету маркетингу, Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 року № 2297-VI, шляхом підписання цього тексту, даю згоду Київському національному економічному університету імені Вадима Гетьмана та Міністерству освіти і науки України на:

- обробку моїх персональних даних: прізвище, ім'я, по-батькові, дату народження, місце та форму навчання, з метою забезпечення реалізації адміністративно-правових відносин, відносин у сфері бухгалтерського і податкового обліку, пов'язаних зі здійсненням заходів щодо виявлення та запобігання академічному плагіату;
 - зберігання кваліфікаційної роботи в електронному архіві Університету (iRKNEU), розміщення її в бібліотечних репозитаріях та в інформаційних базах даних, що використовуються для перевірки робіт на наявність академічного плагіату.
- Мої персональні дані, на обробку яких я даю цю згоду, можуть бути передані третім особам тільки у випадках, передбачених законодавством України.

« ____ » _____ 2025 року

Іванющенко Г.Г.

Підпис

(Прізвище, ініціали)

Супровідна інформація
до кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти
для її передачі до Наукової бібліотеки імені М. В. Довнар -Запольського

Автор (прізвище ім'я, по батькові (повністю), (мовою оригіналу та англ. мовою)	Іванющенко Гліб Германович, Ivaniushchenko Hlib Hermanovich
Назва кваліфікаційно роботи (мовою оригіналу та англ. мовою)	Розроблення стратегічних засад відбудови міст України, постраждалих від бойових дій / Development of strategic principles for the reconstruction of Ukrainian cities affected by hostilities
Ключові слова (5-7) (мовою оригіналу та англ. мовою)	Відбудова, відновлення, стратегія, урбанізація, містобудування, ГІС Reconstruction, restoration, strategy, urbanization, urban planning, GIS
Анотація / короткий огляд (500-800 знаків з пробілами для обох анотацій) (мовою оригіналу та англ. мовою)	Кваліфікаційна бакалаврська робота описує стратегічні засади, принципи та підходи до планування, управління та реалізації процесу відбудови міст, з урахуванням сталого розвитку, безпекової складової, сучасних урбаністичних практик та потреб постраждалого населення. Предметом дослідження є процес відбудови міст України, котрі зазнали руйнувань внаслідок військової агресії. Мета кваліфікаційної бакалаврської полягає в теоретико – методичному обґрунтуванні та розробці і подальшому провадженні практичних рекомендацій щодо післявоєнного відновлення (відбудови) міст України, постраждалих від бойових дій, на прикладі Яворницької територіальної громади Синельниківського району Дніпропетровської області. Відповідно до поставленої мети було розв'язано такі завдання: охарактеризовано та проаналізовано сутність, особливості процесу відбудови; виділено та обґрунтовано методологічні основи процесу повоєнної відбудови; приведено особливості відбудови міст, постраждалих від бойових дій; надати загальну характеристику діяльності Яворницької територіальної громади Дніпропетровської області; деталізовано особливості розміщення громади відносно лінії фронту та віддаленості від зони бойових дій, оцінка їх впливу; виявлено перспективні напрями відбудови територіальної громади та провести оцінку витрат на реалізацію заходів; деталізовано можливі напрями відновлення та відбудови адміністративних приміщень Яворницької територіальної громади; визначено і конкретизовано пріоритети відбудови та відновлення громади; оцінено обраний напрям відновлення, шляхи імплементації та проведено відповідні розрахунки витрат. Практична значущість полягає у можливості застосування отриманих результатів для вдосконалення відбудови

	адміністративних будівель громади у відносній близькості до лінії фронту, в умовах економічної невизначеності. Запропоновані рекомендації щодо оптимізації процесу відбудови можуть бути корисними для подальшого планування бюджету громади та повоєнної стабілізації в тому числі. У роботі використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів: метод аналізу та синтезу, систематизація, порівняльний аналіз, статистичні спостереження, математичні методи обробки інформації та аналізу. The bachelor's thesis describes the strategic foundations, principles, and approaches to planning, managing, and implementing the process of urban reconstruction, taking into account sustainable development, security, modern urban practices, and the needs of the affected population. The subject of the study is the process of reconstruction of Ukrainian cities that have been destroyed as a result of military aggression. The purpose of the bachelor's thesis is to theoretically and methodologically substantiate and develop and further implement practical recommendations for the post-war restoration (reconstruction) of Ukrainian cities affected by hostilities, on the example of the Yavornytska territorial community of the Synelnykivskiy district of the Dnipro region.
Науковий керівник (прізвище, ім'я, по батькові повністю) (мовою оригіналу та англ. мовою)	Оболєнський Олексій Юрійович / Obolenskyi Oleksiy Yuriyovych
Факультет, випускова кафедра (мовою оригіналу та англ. мовою)	Факультет маркетингу Кафедра регіоналістики і туризму Faculty of Marketing Department of Regional Studies and Tourism
Освітня програма (мовою оригіналу та англ. мовою)	Економіка міста та урбаністика Urban economics and urban planning
Мова (основна мова матеріалу)	Українська
Рівень вищої освіти (перший (бакалаврський), другий (магістерський))	бакалаврський
Дата захисту	10-11 червня 2025 року